

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie

LWA.410.016.03.2022

Pani
Ewa Wysocka
p.o. Dyrektora
Centrum Usług Społecznych
w Kozienicach
ul. Radomska 36
26-900 Kozienice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/055 – Wsparcie dla rodzin przeżywających trudności w okresie pandemii COVID-19

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Centrum Usług Społecznych w Kozienicach ¹ , ul. Radomska 36, 26-900 Kozienice.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Ewa Wysocka, p.o. Dyrektora Centrum Usług Społecznych w Kozienicach ² – od 4 stycznia 2021 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Organizacja wykonywania zadań związanych z udzielaniem pomocy osobom i rodzinom przeżywającym trudności w okresie pandemii COVID-19.2. Pomoc realizowana na rzecz osób i rodzin przeżywających trudności w okresie pandemii COVID-19 oraz jej efekty.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2022 (do dnia zakończenia kontroli ³), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Grzegorz Odziemkowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/107/2022 z dnia 21 czerwca 2022 r.2. Piotr Nowak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/129/2022 z dnia 26 sierpnia 2022 r.

(akta kontroli tom 1 str. 1-4)

¹ Dalej: CUS lub Centrum. CUS utworzono 1 stycznia 2021 r. w wyniku przekształcenia Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozienicach (dalej: MGOPS) funkcjonującego do 31 grudnia 2020 r. W niniejszym wystąpieniu uwzględniono CUS jako następcę prawnego MGOPS.

² Dalej: Dyrektor. Poprzednio funkcję kierownika jednostki pełniły: Halina Grudzień, Kierownik MGOPS od 1 stycznia 2000 r. do 28 lipca 2019 r., Ewa Wysocka, p.o. Kierownika MGOPS od 29 lipca 2019 r. do 30 listopada 2019 r. oraz Kierownik MGOPS od 2 grudnia 2019 r. do 31 grudnia 2020 r.

³ Data zakończenia czynności kontrolnych: 7 października 2022 r.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Centrum w zakresie wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w okresie pandemii COVID-19⁶.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Prawidłowo i rzetelnie realizowano zadania z zakresu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności. Dokonano analizy i oceny zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej. Poprzez zapewnienie prawidłowej organizacji i ciągłości pracy, trudności występujące w czasie pandemii COVID-19 nie wpłynęły w sposób znaczący na pracę CUS. W toku kontroli nie stwierdzono sytuacji braku udzielenia pomocy osobom potrzebującym. W związku z problemami rodzin realizowano programy osłonowe wynikające z rozeznaczonych potrzeb, m.in. „Wspieraj Seniora”, „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, „Posiłek w szkole i w domu”. Stwierdzona w toku kontroli nieprawidłowość dotyczyła niezamieszczenia wniosków i rekomendacji w Ocenach zasobów społecznych sporządzonych za lata 2019, 2020 i 2021. Nie miała ona jednak wpływu na realizację zadań przez CUS.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Organizacja wykonywania zadań związanych z udzielaniem pomocy osobom i rodzinom przeżywającym trudności w okresie pandemii COVID-19

Opis stanu
faktycznego

1.1. Centrum Usług Społecznych w Kozienicach zostało utworzone 1 stycznia 2021 r.⁷ poprzez przekształcenie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozienicach.

(akta kontroli tom 1 str. 44-65)

W okresie objętym kontrolą CUS zapewniało na terytorium Gminy Kozienice osobom i rodzinom przeżywającym trudności wsparcie, w tym pomoc pieniężną oraz niepieniężną. Centrum realizowało zadania gminy oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej określone w: ustawie o pomocy społecznej⁸, ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁹, ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹⁰, ustawie o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci¹¹, ustawie o świadczeniach rodzinnych¹², ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów¹³, ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie¹⁴.

W latach 2019-2021 CUS nie zapewniało specjalistycznego poradnictwa psychologicznego (do lipca 2021 r.) i prawnego (do sierpnia 2021 r.), jednak usługi

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Na potrzeby kontroli, za okres pandemii COVID-19 uznaje się czas obowiązywania w Polsce stanu epidemii, od 20 marca 2020 r. do 16 maja 2022 r.

⁷ Zgodnie z uchwałą Nr XXVIII/321/2020 Rady Miejskiej w Kozienicach z 3 grudnia 2020 r.

⁸ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, ze zm.), dalej: ustawa o pomocy społecznej.

⁹ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447, ze zm.), dalej: ustawa o wspieraniu rodziny.

¹⁰ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573, ze zm.).

¹¹ Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2022 r. poz. 1577).

¹² Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 615, ze zm.).

¹³ Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2022 r. poz. 1205).

¹⁴ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249).

w tym zakresie świadczone były¹⁵ przez psychologa i prawnika zatrudnionego odpowiednio przez Urząd Miejski w Kozienicach i Starostwo Powiatowe w Kozienicach¹⁶. Od sierpnia 2021 r. porady psychologiczne, a od września 2021 r. porady prawne udzielane były przez ww. specjalistów na podstawie umów zawartych z CUS¹⁷. W latach 2021-2022 (I poł.) udzielono: 11 i 34 porad psychologicznych oraz 12 i 35 porad prawnych.

W okresie objętym kontrolą, tj. w latach 2019 – 2022 I poł., zapewniono dostępność specjalistycznego poradnictwa socjalnego (odpowiednio: 710, 605, 520, 572 porady) oraz dostępność pomocy w formie pracy socjalnej (311, 294, 245, 213 usług¹⁸). Liczba zawartych kontraktów socjalnych wyniosła odpowiednio: 3, 0, 3, 11. Pomocy wyłącznie w formie pracy socjalnej udzielono w poszczególnych latach odpowiednio: 91, 91, 60 i 72 razy¹⁹.

Realizując zadania ustawowe CUS zapewniło rodzinom w kryzysie opiekuńczo-wychowawczym konsultacje i poradnictwo specjalistyczne²⁰ (od 2021 r.), mediacje (od czerwca 2022 r.) oraz usługi opiekuńcze²¹. Liczba godzin świadczenia usług opiekuńczych wyniosła w latach 2021-2022 (I poł.) odpowiednio: 9956, 6253, 7107 i 3422.

W latach 2019-2022 działała również grupa wsparcia „Moja motywacja do zmiany”, do której uczęszczało regularnie 9 osób doświadczających trudności. Ponadto od lutego 2022 r. działała grupa wsparcia dla dzieci w kryzysie emocjonalnym, a w czerwcu 2022 r. powstała grupa wsparcia dla osób doświadczających przemocy. Od października 2021 r. w CUS działał punkt konsultacyjny dla opiekunów faktycznych osób niepełnosprawnych oraz punkt konsultacyjny dla osób bezrobotnych i biernych zawodowo (poradnictwo specjalistyczne, prawne, psychologiczne), w ramach którego zatrudniono coacha²² oraz doradcę zawodowego. W CUS zatrudniono trzech asystentów rodzin wspierających rodziny przeżywające trudności. Pomocy w formie usług asystenta rodziny udzielono odpowiednio: 126, 110, 117 i 86 razy²³.

W strukturze CUS działały dwa ośrodki wsparcia: Kozienicki Dzienny Dom Senior+ (działał od stycznia 2020 r.) i Kozienicki Dzienny Dom Senior+ II (od marca 2021 r.). Działania tych ośrodków skierowane były do grupy 35 odbiorców (odpowiednio 20 i 15 miejsc). W latach 2020-2022 (I poł.) w ramach działalności ośrodków udzielono odpowiednio 25, 28 i 33 świadczeń²⁴. Działalność bieżąca ośrodków polegała na zapewnieniu dostępu do oferty przez 8 godzin dziennie, przez 5 dni w tygodniu. Seniorzy korzystali z podstawowych usług mających za zadanie udzielanie pomocy w czynnościach dnia codziennego, jak również z usług socjalnych, terapii zajęciowej, fizjoterapii, usług edukacyjnych, usług kulturalno-oświatowych, aktywizacji społecznej oraz zajęć sportowo-rekreacyjnych.

Działania domów regulowały uchwały o utworzeniu tych placówek oraz ich regulaminy.

¹⁵ W siedzibie CUS.

¹⁶ CUS nie dysponowało liczbą porad udzielonych w tym zakresie.

¹⁷ Psycholog został zatrudniony w CUS na podstawie umowy zlecenia z 5 sierpnia 2021 r., zaś usługi prawne świadczone były w CUS na podstawie umowy zawartej z kancelarią prawną 1 września 2021 r.

¹⁸ Wykazano liczbę rodzin korzystających z usług.

¹⁹ Jako liczbę udzielonych świadczeń przyjęto liczbę rodzin objętych tą formą pomocy.

²⁰ Prawne i psychologiczne.

²¹ W tym specjalistyczne usługi opiekuńcze (w 2019 r. dla trzech rodzin, a od 2020 r. do 2022 r. dla dwóch rodzin).

²² Coach prowadził grupę wsparcia dla 8 osób bezrobotnych.

²³ Jako liczbę usług przyjęto liczbę osób, którym udzielono pomocy.

²⁴ Jako liczbę świadczeń przyjęto liczbę osób, którym udzielono świadczenia.

Dyrektor wyjaśniła, że w ramach usług socjalnych świadczonych w ww. ośrodkach wsparcia zapewniono co najmniej jeden gorący posiłek w ciągu dnia oraz pomoc w bieżących zakupach artykułów spożywczych i przemysłowych, realizacji recept, kserowaniu dokumentów. Terapia zajęciowa odbywała się codziennie, z wykorzystaniem różnego rodzaju treningów i terapii (m.in. biblioterapia, muzykoterapia, terapia kulinarna, hortiterapia). Codziennie prowadzono zajęcia z zakresu fizjoterapii, obejmujące ćwiczenia w salach oraz na świeżym powietrzu. Seniorzy korzystali z rowerów stacjonarnych, bieżni oraz rotorów.

W strukturach CUS działały również placówki wsparcia dziennego: cztery świetlice środowiskowe, z których skorzystało odpowiednio 63, 69, 84 i 75 osób, świetlica podwórkowa (od 2021 r.), w której udzielono świadczeń dla 9 osób w 2021 r. i 13 osób w I poł. 2022 r. oraz Klub Seniora na terenach wiejskich, działający od 2022 r., z którego skorzystało 7 osób²⁵.

W okresie objętym kontrolą, z uwagi na brak potrzeb w tym zakresie, nie udzielano wsparcia w formie pomocy rodzin wspierających.

W okresie objętym kontrolą w CUS nie wystąpiły przypadki interwencji kryzysowych. Zatrudniono jednak osobę na stanowisku asystenta rodziny posiadającą wykształcenie z zakresu interwencji kryzysowej.

W ramach CUS nie działał telefon zaufania. Pomocy w takiej formie udzielała Gmina Kozienice. W ramach interwencji telefonicznej dostępna była pomoc specjalistyczna. Psycholog pełnił dyżur dwa dni w tygodniu, natomiast porady i konsultacje dotyczące uzależnień udzielane były od poniedziałku do piątku. CUS nie posiadało danych liczbowych dotyczących osób korzystających ze wsparcia.

W ramach działań CUS prowadzono natomiast telefon interwencyjny dla osób przebywających w izolacji lub na kwarantannie oraz dla osób niesamodzielnych potrzebujących pomocy w okresie pandemii COVID-19. Telefon działał przez siedem dni w tygodniu od marca 2020 r. do 16 czerwca 2022 r. Dyżury prowadzili pracownicy socjalni CUS według sporządzonego harmonogramu miesięcznego. Od marca do grudnia 2020 r. obsłużono 72 zgłoszenia, w 2021 r. 28 zgłoszeń, w 2022 r. - trzy zgłoszenia.

CUS nie posiadało miejsc całonocnego schronienia. Udzielano jednak wsparcia poprzez kierowanie osób potrzebujących (bezdolnych) do schronisk. Zasady korzystania z miejsc regulowano na podstawie umów zawartych z poszczególnymi ośrodkami²⁶. Powyższa pomoc świadczona była dla: 5 osób w 2019 r., 9 osób w 2020 r., 6 osób w 2021 r., 6 osób do czerwca 2022 r.²⁷.

CUS zapewniało pomoc w postaci posiłku zarówno dla dorosłych, jak i dla dzieci. W strukturach CUS funkcjonowała jadalnia. Ponadto realizowano program rządowy „Posiłek w szkole i w domu”, w którym wypłacano świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub posiłek w szkole dla dzieci, w jadalni dla dorosłych. W okresie pandemii, podczas pracy zdalnej szkół, udzielano wsparcia dla dzieci dotychczas korzystających ze stołówek szkolnych w postaci świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności. Ponadto w nasilonym okresie pandemii, w listopadzie 2020 r., CUS podpisało porozumienie z Mazowieckim Centrum Polityki Społecznej w zakresie

²⁵ W wymienionych przypadkach liczba świadczeń odpowiadała liczbie osób korzystających z danej formy pomocy.

²⁶ Umowa nr 4/2019/SUO z 25 marca 2019 r., umowa z 2 stycznia 2019 r., umowa nr 1/01/2020 z 1 stycznia 2020 r., umowa nr 2/01/2020 z 1 stycznia 2020 r., umowa nr 3/01/2020 z 1 stycznia 2020 r., umowa z 4 stycznia 2021 r., umowa nr 02/2021/S z 21 grudnia 2020 r., umowa nr 02/2021/SUO z 21 grudnia 2020 r., umowa nr 02/2021/NSP z 21 grudnia 2020 r., umowa z 31 grudnia 2021 r., umowa nr 3/2022 z 31 grudnia 2021 r., umowa nr 2/2022 z 31 grudnia 2021 r., 1/2022 z 31 grudnia 2021 r. W umowach nie określono liczby miejsc dostępnych dla osób kierowanych przez CUS.

²⁷ W wymienionych przypadkach liczba świadczeń odpowiadała liczbie osób korzystających z danej formy pomocy.

dostarczania bezpłatnych posiłków dla 51 osób starszych (powyżej 60 roku życia) oraz osób niesamodzielnych z terenu Gminy Kozienice. Posiłki dostarczane były do 20 grudnia 2020 r. W latach 2019-2022 (I poł.) wydano łącznie odpowiednio: 59 924, 35 386, 36 418 i 24 527 posiłków. W ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”, w formie zasiłku celowego, zrealizowano odpowiednio: 476, 494, 947 i 155 świadczeń.

CUS nie oferowało wsparcia w formie mieszkań chronionych z uwagi na duży koszt realizacji tego typu pomocy. Dyrektor wyjaśniła, że osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebowała wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, proponowane były usługi asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej, opieka w Dziennym Domu Senior+, a w przypadkach tego wymagających, usługi opiekuńcze lub pobyt w domu pomocy społecznej. Potrzeby uruchomienia mieszkania chronionego były zgłaszane bezpośrednio przez kierownictwo CUS w trakcie rozmów z władzami Gminy Kozienice. Gmina ma plan uruchomienia takiej inwestycji, po uprzednim zrealizowaniu innych projektów z zakresu polityki społecznej.

Od 21 listopada 2021 r. w CUS rozpoczął działalność punkt konsultacyjny w ramach pakietu usług społecznych „Akademia Rodziny”²⁸, funkcjonujący zgodnie z przyjętym regulaminem i harmonogramem oraz nadzorowany przez koordynatora. Usługi Punktu Konsultacyjnego świadczone były bezpłatnie przez psychologów, radców prawnych, konsultantów do spraw uzależnień, konsultantów do spraw przemocy w rodzinie i specjalistów pracy socjalnej. W ww. punkcie trzech sprawców przemocy w 2021 r. skorzystało z konsultacji psychologicznych. W ramach międzynarodowej kampanii „16 Dni Bez Przemocy” Gminny Zespół Interdyscyplinarny zorganizował dodatkowo punkt wsparcia. Nie odnotowano zgłoszeń do tego punktu.

Poza ww. formami pomocy CUS udzielał zasiłków stałych²⁹, okresowych³⁰, celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego³¹ i zasiłków celowych specjalnych³², ponosił odpłatność za osoby kierowane do domu pomocy społecznej³³, realizował pomoc w formie sprawienia pogrzebu³⁴, teleopieki³⁵, wdrażania procedury Niebieskie Karty³⁶, zorganizował warsztaty terapii zajęciowej³⁷ i Środowiskowy Dom Samopomocy³⁸. Od 2020 r. w Gminie Kozienice uruchomiono Program „Wspieraj Seniora”³⁹, a w 2021 r. realizowano program socjalny „Wakacyjne inicjatywy”⁴⁰.

(akta kontroli tom 1 str. 46-49, 90-99, 106-165, 169-178, 205-208, 470,
tom 2 str. 62-80, 224-333)

W okresie pandemii COVID-19 nie uległy zmianie formy pomocy świadczonej w ramach ustawy o pomocy społecznej. CUS działało bez przerw od początku

²⁸ Grupę docelową stanowią rodziny z tereny Gminy Kozienice, w szczególności: borykające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, z problemem alkoholowym, dotknięte przemocą, przeżywające kryzys w związku z chorobą, śmiercią, niepełnosprawnością, rozwodem itp.

²⁹ W latach 2019-2022 (I poł.) odpowiednio: 1 456, 1 393, 1 193 i 677,

³⁰ W latach 2019-2022 (I poł.) odpowiednio: 895, 629, 449 i 283.

³¹ W latach 2019-2022 (I poł.) odpowiednio: 0, 0, 2 i 3.

³² W latach 2019-2022 (I poł.) odpowiednio: 287, 225, 139 i 150.

³³ W latach 2019-2022 (I poł.) odpowiednio: 579, 597, 597 i 280 świadczeń

³⁴ W latach 2019-2022 (I poł.) odpowiednio dla 3, 5, 10 i 0 osób.

³⁵ W latach 2020-2022 (I poł.) usługą objęto 30 osób rocznie.

³⁶ W latach 2019-2022 (I poł.) odpowiednio: 4, 2, 0 i 2.

³⁷ Z usługi korzystało rocznie 40 osób.

³⁸ W I poł. 2022 r. z usługi skorzystało 30 osób.

³⁹ Udzielono 29 świadczeń w 2020 r., 109 w 2021 r. i 83 w I poł. 2022 r.

⁴⁰ Udzielono 38 świadczeń.

ogłoszenia stanu epidemii. Udzielano pomocy finansowej, pomocy w formie poradnictwa, pomocy w formie pracy socjalnej oraz wsparcia asystenta rodziny.

Dyrektor wyjaśniła, że jedyna zmiana, jaka nastąpiła, podyktowana była obowiązującymi obostrzeniami oraz decyzją Wojewody Mazowieckiego o ograniczeniu działania placówek. Ograniczono zajęcia stacjonarne, jednak nadal prowadzona była praca w formie on-line, seniorom dostarczano posiłki oraz robiono niezbędne zakupy.

W latach 2019-2022 (I poł.) najczęściej stosowanymi formami wsparcia były m.in. usługi opiekuńcze (odpowiednio: 9956, 6253, 7107 i 3422 godzin świadczenia), usługa opieki wytchnieniowej (3840, 6000, 6720 i 3960 godzin), usługa asystenta osoby niepełnosprawnej (w latach 2020-2022 (I poł.): 4320, 10 800, 5357 świadczeń) oraz świadczenia pieniężne z pomocy społecznej⁴¹ (2638, 2247, 1783, 1113).

Z wyjaśnień Dyrektor wynikało, że pomimo systematycznego zwiększania wolumenu usług, nadal w stopniu niewystarczającym zapewniane są usługi opiekuńcze. Od 2019 r. do czerwca 2022 r. liczbę świadczonych usług zwiększono o 276%, jednak nadal zgłaszają się klienci oczekujący pomocy w tej formie. W okresie objętym kontrolą liczba osób objęta usługami opiekuńczymi, w tym opieką wytchnieniową, opieką krótkoterminową oraz opieką asystenta osoby niepełnosprawnej wyniosła: 43 w 2019 r., 73 w 2020 r., 138 w 2021 r. i 119 osób w 2022 r. (I poł.). Wiąże się to z wciąż rosnącym zapotrzebowaniem na usługi.

(akta kontroli tom 1 str. 90-91, 169-178)

1.2. W okresie objętym kontrolą na terenie Gminy Kozienice obowiązywały dwie strategie rozwiązywania problemów społecznych. Pierwsza obejmowała lata 2013-2020⁴², a następna lata 2022-2030⁴³.

Dyrektor wyjaśniła, że nie ma wiedzy, kto sporządził Strategię na lata 2013-2020. Strategię na lata 2022-2030 przygotowali pracownicy Urzędu Miejskiego w Kozienicach oraz CUS. „Raport z badań ilościowych i jakościowych potrzeb i potencjału społeczności lokalnej Gminy Kozienice” oraz „Diagnoza potrzeb i potencjału Gminy Kozienice w zakresie usług społecznych”, które zostały wykorzystane przy sporządzaniu Strategii zostały wykonane na zlecenie MGOPS przez firmę zewnętrzną⁴⁴.

W odniesieniu do braku strategii obejmującej rok 2021 Dyrektor wyjaśniła, że rok ten był okresem przejściowym, kiedy MGOPS przekształcił się w CUS. Przekształcenie obejmowało szereg etapów następujących po sobie (tzw. kamienie milowe). Jednym z etapów było opracowanie diagnozy oraz analizy potrzeb społeczności lokalnej. Dopiero po tym etapie można było sporządzić gminną strategię rozwiązywania problemów społecznych dostosowaną do udzielanego w CUS wsparcia społecznego, co nastąpiło w grudniu 2021 r.

(akta kontroli tom 1 str. 236-257, 308-335, tom 2 str. 335)

W Strategii na lata 2013-2020 uwzględniono zagadnienia dotyczące zapewnienia wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym przemocą, wsparcia osób i rodzin przeżywających trudności (potrzebujących wsparcia w funkcjach opiekuńczo-wychowawczych) oraz dotyczące pomocy dzieciom z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

⁴¹ Zasiłki stałe, okresowe i celowe specjalne oraz na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego.

⁴² Przyjęta uchwałą Nr XXIX/307/2013 Rady Miejskiej w Kozienicach z 24 stycznia 2013 r. Dalej: Strategia na lata 2013-2020.

⁴³ Przyjęta uchwałą Nr XLIII/506/2021 Rady Miejskiej w Kozienicach z 30 grudnia 2021 r. Dalej: Strategia na lata 2022-2030.

⁴⁴ Szczegółowy opis wymienionych dokumentów zawarto w pkt 1.4. wystąpienia.

Cel główny Strategii na lata 2013-2020 dotyczył zaspokajania potrzeb społecznych oraz przeciwdziałania zagrożeniom w stopniu zapewniającym równowagę społeczną i rozwój gminy, ze szczególnym uwzględnieniem działań na rzecz osób, rodzin i grup zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. W ww. strategii zaplanowano do realizacji pięć celów strategicznych: aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, budowanie systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, rozwój i budowa wsparcia dla osób starszych, budowanie zintegrowanego systemu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej oraz poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych. Dla każdego celów strategicznych opracowano cele szczegółowe i kierunki działań⁴⁵. Zgodnie z zapisami Strategii jednym z podmiotów odpowiedzialnych za realizację każdego z celów strategicznych był MGOPS.

Powyższe cele realizowano m.in. poprzez wsparcie finansowe i systematyczną pracę socjalną z rodziną, zapewnienie asystenta rodziny, tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, prowadzenie poradnictwa psychologicznego i prawnego, rozszerzenie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego, realizację procedury Niebieskie Karty, organizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, współpracę z kuratorami, sądem, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, szkołami, a także instytucjami i organizacjami pozarządowymi. Dane liczbowe dotyczące efektów działań podejmowanych przez MGOPS w latach 2019-2020 przedstawiono w pkt 1.1. wystąpienia.

Przyjęta przez Radę Miejską w Kozienicach Strategia na lata 2013-2020 nie zawierała ram finansowych i docelowego poziomu wskaźników realizacji działań określonych dla poszczególnych lat obowiązywania dokumentu. W ww. strategii wskazano źródła finansowania planowanych działań (środki własne gminy, środki pochodzące z dotacji celowych z budżetu państwa, środki z państwowych funduszy celowych, środki pochodzące z funduszy unijnych, środki własne organizacji pozarządowych), bez określenia wielkości tych środków. Zgodnie z zapisami ww. strategii w okresie objętym kontrolą monitoring realizacji zadań polegał na sporządzaniu co roku oceny zasobów pomocy społecznej, bieżącej analizie realizacji poszczególnych projektów i programów oraz sporządzaniu sprawozdań z działalności CUS.

(akta kontroli tom 1 str. 225-233, 236-257, tom 2 str. 335)

W Strategii na lata 2022-2030 jako cel główny przyjęto rozwój i integrację całej społeczności lokalnej oraz zapewnienie dostępu do usług społecznych zgodnie z zasadą dostępności. W Strategii zaplanowano do realizacji trzy cele strategiczne: kompleksowe wsparcie rodziny i rozwój jej zasobów, poprawa funkcjonowania oraz wzmocnienie współuczestnictwa osób starszych i niesamodzielnych w społeczności lokalnej oraz zwiększenie umiejętności i wzrost aktywności zawodowej mieszkańców mających problemy z poruszaniem się na rynku pracy poprzez usługi aktywizacji społeczno-zawodowej. Do każdego celu strategicznego przyporządkowane zostały

⁴⁵ W tym m. in.: diagnozowanie potrzeb i możliwości wsparcia osób i rodzin żyjących w niedostatku, tworzenie i realizacja programów na rzecz pomocy osobom i rodzinom żyjącym w ubóstwie, zabezpieczenie pomocy materialnej osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem, tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (świetlice środowiskowe), prowadzenie poradnictwa (prawnego, psychologicznego) dla rodziców wymagających pomocy w zakresie wypełniania funkcji wychowawczej, pomoc dzieciom z rodzin zagrożonych pozbawieniem lub ograniczeniem władzy rodzicielskiej poprzez wprowadzenie pracy asystenta rodziny, utworzenie domu dziennego pobytu dla seniorów, wdrażanie i realizacja Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, wdrożenie i realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej, zapewnienie możliwości profesjonalnego wsparcia dla ofiar i sprawców przemocy, wspieranie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. pomocy ofiarom przemocy, realizacja procedury „Niebieskie Karty”.

cele operacyjne, kierunki działań⁴⁶, wskaźniki ewaluacji⁴⁷ oraz oczekiwane rezultaty⁴⁸. Strategia nie zawierała ram finansowych.

Dyrektor wyjaśniła, że realizacja usług społecznych w Gminie Kozenice postępuje dynamicznie. Ramy finansowe Strategii mogłyby być zaplanowane w części dotyczącej oferowanych źródeł finansowania pomocy materialnej. Natomiast wszelkie wydatki związane z dodatkowo oferowanymi usługami społecznymi Gmina Kozenice stara się zapewnić korzystając ze środków zewnętrznych, które trudno skonkretyzować w ramach finansowych.

W Strategii uwzględniono uwarunkowania wynikające z pandemii COVID-19 poprzez ich wykazanie w analizie SWOT jako jedno z zagrożeń oraz wskazanie w celu strategicznym „Kompleksowe wsparcie rodziny i rozwój jej zasobów” problemu wzrostu liczby rodzin w kryzysie spowodowanego pandemią.

W Strategii na lata 2022-2030 jako koordynatora realizacji celów strategicznych wskazano CUS.

Dyrektor wyjaśniła, że realizacja zadań Strategii na lata 2022-2030 trwa i przebiega zgodnie z założonymi celami. Działania trwają w ramach każdego z założonych celów Strategii.

(akta kontroli tom 1 str. 236-257, 470, tom 2 str. 335)

1.3. W obowiązujących w okresie objętym kontrolą Gminnych Programach Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Kozenice na lata 2017-2019⁴⁹ oraz na lata 2020-2022⁵⁰ ujęto zagadnienia dotyczące wsparcia dla rodzin przeżywających trudności. Celem ww. programów było zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie miasta i gminy Kozenice, zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Jako cele szczegółowe programów wskazano: wsparcie rodzin doświadczających przemocy, podniesienie świadomości społecznej w zakresie przemocy w rodzinie, poprawę skuteczności działań pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, zacieśnienie współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz ograniczania zjawiska przemocy w rodzinie.

Zgodnie z ww. programami CUS powierzono m.in. następujące zadania: udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej, prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami, w których stosowana jest przemoc, prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i prawnej, prowadzenie edukacji wśród ofiar przemocy w zakresie przysługujących im praw, tworzenie grup wsparcia, edukacja dzieci i młodzieży w zakresie radzenia sobie ze stresem i agresją. Zaplanowane działania były

⁴⁶ W tym m. in.: prowadzenie „Akademii rodziny” (porady specjalistów, psychologów, pedagogów), wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez asystenta rodziny, zwiększenie wolumenu usług opieki dziennej dla seniorów (w postaci Klubu seniora na terenach wiejskich), zwiększenie zakresu usług opiekuńczych oraz opieki wytchnieniowej.

⁴⁷ Np. liczba realizowanych programów i projektów skierowanych do rodzin, liczba rodzin objętych świadczeniami z pomocy społecznej, liczba rodzin korzystających z ośrodków wsparcia dziennego, liczba godzin z zakresu usług opiekuńczych.

⁴⁸ Np.: wypracowanie modelu współpracy specjalistów i instytucji w zakresie pomocy rodzinie w kryzysie, zmniejszenie liczby dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych lub placówkach, zaspokojenie podstawowych potrzeb członków rodziny, zmniejszenie się problemów społecznych takich jak ubóstwo, bezdomność, przemoc.

⁴⁹ Przyjętym uchwałą Nr XXIII/220/2016 Rady Miejskiej w Kozenicach z 12 grudnia 2016 r.. Dalej: Program na lata 2017-2019.

⁵⁰ Przyjętym uchwałą Nr XVII/215/2020 Rady Miejskiej w Kozenicach z 6 lutego 2020 r.. Dalej: Program na lata 2020-2022.

realizowane m.in. przez Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie⁵¹.

Dyrektor wyjaśniła, że wprowadzone podczas pandemii COVID-19 ograniczenia i procedury postępowania w znacznym stopniu utrudniły pracownikom socjalnym podejmowanie działań pomocowych na płaszczyźnie bezpośrednich kontaktów z rodziną. Prowadzenie tych działań odbywało się zdalnie w formie kontaktu telefonicznego. Przeprowadzono rozmowy diagnostyczne, udzielano wsparcia emocjonalnego, finansowego i rzeczowego, w ramach procedury Niebieskie Karty utrzymywano stały monitoring zobowiązując do kontaktu osoby doświadczające przemocy⁵². W CUS, zgodnie z harmonogramem, działał telefon interwencyjny przez 7 dni w tygodniu. Prowadzono też pracę socjalną, a działania podejmowane wobec rodzin dotkniętych przemocą dokumentowano w formie notatek służbowych w kartach pracy socjalnej.

Dyrektor wyjaśniła także, że stopień zjawiska przemocy w rodzinie jest trudny do oszacowania, a trudności w diagnozowaniu faktycznej jego skali wiążą się z tym, że osoby doznające przemocy nie zgłaszają się do odpowiednich instytucji, w których mogłyby otrzymać wsparcie.

Zgodnie z zapisami Programu na lata 2017-2019 oraz na lata 2020-2022, w ramach monitoringu działań, Przewodniczący GZI sporządzał sprawozdania z realizacji i sprawozdania rzeczowo-finansowe i przekazywał je odpowiednio Burmistrzowi i Wojewodzie Mazowieckiemu.

Gmina Kozienice na swoim terenie nie posiadała ośrodków realizujących działania korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy w rodzinie. W Programie na lata 2017-2019 i Programie na lata 2020-2022 przewidziano jedynie zadania w zakresie pracy ze sprawcą przemocy w formie rozmów na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie. W ramach ww. programów organizowano grupy robocze i na spotkaniach grup informowano sprawców o konsekwencjach stosowania przemocy, motywując do zmiany i podjęcia terapii, a także kierowano do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działającej przy Urzędzie Miejskim w Kozienicach⁵³. Ustnie informowano sprawców przemocy o możliwości udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc, realizowanych na terenie miasta Radomia.

(akta kontroli tom 1 str. 98-99, 260-294, tom 2 str. 145-162, 224-333, 336-376)

1.4. Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych⁵⁴, CUS na podstawie wniosków wynikających z rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych⁵⁵, opracowało w 2021 r. „Diagnozę potrzeb i potencjału Gminy Kozienice w zakresie usług społecznych”⁵⁶. Diagnoza stanowiła podstawę opracowania pn. „Program Usług Społecznych w Gminie Kozienice. Pilotaż modelu Centrum Usług Społecznych”⁵⁷. Realizacja tego Programu powiązana była z wdrażaniem pilotażowego projektu pn. „Centrum Usług Społecznych w Gminie

⁵¹ Powołany zarządzeniem Nr 291/2017 Burmistrza Gminy Kozienice z 10 lutego 2017 r., a następnie Nr 20/2020 z 3 lutego 2020 r. Dalej: GZI lub Zespół Interdyscyplinarny. Szczegółowy opis działalności GZI zawarty został w pkt 1.11. wystąpienia.

⁵² Dane dotyczące skali zjawiska przedstawione zostały w pkt 1.11 wystąpienia.

⁵³ W 2020 r. do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych skierowano w ramach procedury Niebieskie Karty 13 osób, w 2021 r. 22 osoby, a w 2022 r. (do 30 czerwca) 40 osób.

⁵⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 1818.

⁵⁵ Ujętych w dokumencie pn. Raport z badań ilościowych i jakościowych potrzeb i potencjału społeczności lokalnej Gminy Kozienice

⁵⁶ Dalej: Diagnoza.

⁵⁷ Przyjętego uchwałą Nr XXXVIII/446/2021 Rady Miejskiej w Kozienicach z 8 września 2021 r.

Kozienice miejscem integracji i koordynacji usług społecznych dla mieszkańców⁵⁸ dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza i Edukacja na lata 2014-2020. Ww. dokumenty zostały sporządzone na zlecenie CUS przez firmę zewnętrzną.

Według ww. Diagnozy i Programu kluczowe potrzeby mieszkańców Gminy Kozienice obejmowały m.in. następujące obszary:

- rosnące zapotrzebowanie na usługi opiekuńczo-wychowawcze dzieci i młodzieży, zajęcia dodatkowe, szczególnie na terenach wiejskich oraz prowadzone najbliższe miejsca zamieszkania, np. na osiedlach, w sołectwach;
- potrzeba dostosowania usług społecznych do niekorzystnej struktury demograficznej gminy, polegającej na rosnącym udziale osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy i wpływającej na wzrost zapotrzebowania na różne usługi opiekuńcze i doradztwo specjalistyczne;
- rosnące zapotrzebowanie rodzin na specjalistyczne doradztwo i poradnictwo w zakresie rozwiązywania zadeklarowanych problemów opiekuńczo-wychowawczych, rosnące zapotrzebowanie wśród dzieci i młodzieży na poradnictwo psychiatryczne i psychologiczne;
- rosnące zapotrzebowanie na specjalistyczne poradnictwo i pomoc członkom rodzin związanych z nadużywaniem alkoholu oraz przemocy w rodzinie i wśród młodzieży;
- potrzeba poprawy dostępu do usług społecznych mieszkańców zamieszkujących obszary wiejskie gminy, m.in. przez zapewnianie usług społecznych bliżej miejsca zamieszkania;
- rosnące zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze dla osób niesamodzielnych, w tym osób niepełnosprawnych;
- potrzeba zwiększenia dostępu do miejsc integracji i pobytu dziennego dla seniorów zamieszkujących obszary wiejskie, np. w formie klubu seniora;
- potrzeba korzystania z opieki wytchnieniowej;
- wzrastające zapotrzebowanie na specjalistyczne usługi opiekuńcze spowodowane rosnącą liczbą osób korzystających z pomocy z powodu długotrwałej choroby;
- rosnące zapotrzebowanie na korzystanie z pomocy specjalistycznej w zakresie naprawy relacji w rodzinie i kryzysu więzi pogłębionego przez pandemię COVID-19.

Dyrektor wyjaśniła, że analiza i diagnoza potrzeb oraz potencjału Gminy Kozienice sporządzone zostały na potrzeby prowadzonego przez CUS projektu i miały bezpośredni związek z przekształceniem MGOPS w CUS, a nie związek z problemami rodzin w okresie pandemii COVID-19. Badania prowadzone były jednak w okresie pandemii i problemy zgłaszane przez mieszkańców Gminy Kozienice były odzwierciedleniem potrzeb występujących w tym czasie.

(akta kontroli tom 1 str. 296-359)

Zgodnie z 16a ust. 1 oraz art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej, Dyrektor CUS⁵⁹ sporządzał odpowiednio: ocenę zasobów pomocy społecznej⁶⁰ i sprawozdanie z działalności. Oceny sporządzone za lata 2019, 2020 i 2021 nie zawierały wniosków i rekomendacji, natomiast w sprawozdaniach, w rozdziale „Potrzeby i kierunki

⁵⁸ Nr POWR.02.08.00-0074/20.

⁵⁹ Poprzednio: Kierownik MGOPS.

⁶⁰ Dalej także: Ocena.

pomocy” wskazywano tylko kierunki pomocy na kolejny rok⁶¹. Zgodnie z art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej, sprawozdania zostały przedłożone Radzie Miejskiej w Kozienicach.

W odniesieniu do nieuwzględniania potrzeb w sprawozdaniach Dyrektor wyjaśniła, że w praktyce jednostki potrzeby są zabezpieczane na bieżąco. Ponadto CUS starało się zabezpieczyć ewentualne dodatkowe potrzeby ze źródeł zewnętrznych.

W okresie objętym kontrolą na terenie Gminy Kozienice nie wdrażano lokalnych programów pomocy społecznej, o których mowa w art. 110 ust. 10 ustawy o pomocy społecznej.

(akta kontroli tom 1 str. 296-301, 360-429, 431-433, tom 2 str. 224-333, 335)

1.5. Gmina Kozienice, realizując zadania z zakresu pomocy i wsparcia dla osób i rodzin przeżywających trudności, dysponowała placówkami, których celem było niesienie pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej i materialnej, przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i sprawującym pieczę zastępczą nad dziećmi pozbawionymi opieki rodzicielskiej. Według stanu na 23 września 2022 r. na terenie Gminy Kozienice funkcjonowały cztery świetlice środowiskowe (łącznie na 75 miejsc), jedna świetlica podwórkowa (12 miejsc), dwa dzienne domy seniora (łącznie na 35 miejsc), warsztat terapii zajęciowej (40 miejsc), jeden środowiskowy dom pomocy (na 30 miejsc).

Poza ww. placówkami, CUS korzystało także z placówek, dla których organem prowadzącym był powiat kozienicki, w tym: domu pomocy społecznej (na 108 miejsc), placówki socjalizacyjnej „Panda” (30 miejsc), Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego Szpitala Powiatowego w Kozienicach (28 miejsc) oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach. W zależności od potrzeb korzystano również z oferty Centrum Leczenia Uzależnień i Pomocy Psychologicznej⁶², udzielającego w ramach NFZ bezpłatnych porad i wsparcia klientom CUS.

Dyrektor wyjaśniła, że w okresie objętym kontrolą zasoby pomocy społecznej Gminy Kozienice uległy zmianie, jednak nie było to związane z pandemią COVID-19. Oddano do użytku dwa Dienne Domy Seniora (w 2020 r. i 2021 r.) oraz Środowiskowy Dom Samopomocy (w 2022 r.). Ponadto, po zakończeniu prac wykończeniowych, w 2022 r. zostanie oddane do użytku Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne.

(akta kontroli tom 1 str. 434-437, 439-448)

1.6. W związku z pandemią COVID-19 cele i zadania CUS w obszarze wsparcia i pomocy osobom i rodzinom przeżywającym trudności nie uległy zmianie. Zmienił się natomiast sposób ich realizacji. Zwiększyły się obowiązki w związku z udzielaniem pomocy osobom przebywającym na kwarantannie i izolacji oraz osobom starszym i niesamodzielnym lub z niepełnosprawnościami.

⁶¹ Potrzeby i kierunki pomocy na 2022 r. wskazane w sprawozdaniu z działalności CUS za 2021 r. obejmowały m.in.: intensywne wdrażanie i rozwijanie (w obliczu obowiązującego reżimu sanitarnego) rozwiązań nakierowanych na podnoszenie jakości świadczonych usług dla mieszkańców, skuteczne wykorzystywanie zewnętrznych źródeł finansowania, wzmacnianie aktywnej polityki senioralnej (wzbogacanie i rozszerzanie oferty wsparcia dla seniorów), pogłębianie współpracy z partnerami zewnętrznymi w obszarze pomocy osobom w wieku senioralnym, niesamodzielnym, w obszarze wspierania rodziny, pogłębianie profesjonalizacji oferty indywidualnego wsparcia dla mieszkańców poprzez m.in. poszerzenie i rozwijanie realizowanych usług (asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej, mediacji, opieki wytchnieniowej), stałe wzmacnianie systemu wsparcia środowiskowego i instytucjonalnego, we współpracy z przedstawicielami społeczności, organizacjami i instytucjami, w oparciu o zdiagnozowane potrzeby i zasoby poszczególnych grup społecznych.

⁶² Specjalność centrum: Poradnia leczenia uzależnień, Poradnia Psychologiczna, Poradnia promocji zdrowia psychicznego, Poradnia terapii uzależnień od alkoholu i współuzależnienia, Poradnia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych, Poradnia antynikotynowa, Oddział dzienny terapii uzależnienia od alkoholu. Funkcje ochrony zdrowia: Leczenie ambulatoryjne specjalistyczne oraz pozostała opieka ambulatoryjna.

Dyrektor wyjaśniła, że dodatkowe obowiązki wykonywane były równoległe z dotychczasowymi zadaniami wynikającymi z obowiązujących przepisów. Jedynymi trudnościami w realizacji zadań były zachorowania zarówno klientów, jak i pracowników CUS. Było to szczególnie kłopotliwe jeśli dotyczyło pracy z rodzinami przeżywającymi trudności opiekuńczo-wychowawcze. Pracownicy starali się jednak w takich sytuacjach być w stałym kontakcie telefonicznym z rodzinami, wspierać je, udzielać porad. Ponadto dużym obciążeniem dla pracowników w okresie pandemii COVID-19 była niejasność przepisów lub ich brak.

(akta kontroli tom 1 str. 450-451)

1.7. W okresie pandemii COVID-19 w CUS ograniczono do minimum kontakt pracowników z klientem⁶³. Ciągłość działalności oraz realizacji świadczonych usług zapewniono uwzględniając możliwość pracy zdalnej⁶⁴ i wprowadzając rotacyjny system pracy. Pandemia nie spowodowała zamknięcia CUS dla osób korzystających ze wsparcia. Interesantów przyjmowano od poniedziałku do piątku w godzinach urzędowania⁶⁵ na stanowisku w holu budynku. Ponadto przez cały tydzień pracownicy socjalni oraz asystenci rodziny pełnili dyżur telefoniczny, w czasie którego można było zgłosić sprawę i otrzymać wsparcie. Informacje o funkcjonowaniu CUS były zamieszczone na stronie internetowej oraz na drzwiach wejściowych do budynku. Placówki wsparcia dziennego (w tym kluby seniora i świetlice środowiskowe) pomimo czasowego zamknięcia⁶⁶ utrzymywały stały kontakt z uczestnikami, m.in. poprzez dostarczanie seniorom do domu gorącego posiłku, przekazanie paczek żywnościowych w okresie świątecznym, utrzymywanie stałego kontaktu telefonicznego i poprzez komunikator.

Pracownicy CUS zostali wyposażeni w rękawiczki jednorazowe, maseczki, przyłbice, płyny do dezynfekcji rąk i powierzchni.

Dyrektor wyjaśniła, że w celu ograniczenia ryzyka zakażenia wirusem SARS-CoV-2 na korytarzach wywieszono instrukcję dezynfekcji rąk. Przy wejściu do budynku CUS postawiono urządzenie do dezynfekcji rąk i zamontowano osłonę z plexi celem zachowania dystansu przy obsłudze klientów. Dodatkowo przy wejściu dyżur pełnił pracownik, który udzielał informacji, a w razie potrzeby kontaktował się z pracownikiem merytorycznym. Wprowadzono też możliwość składania dokumentów w ustawionej w budynku urnie. Urna opróżniana była raz dziennie rano.

(akta kontroli tom 1 str. 177-178, 181, 215-223, 454-457, tom 2 str. 193-195)

CUS popularyzowało wiedzę na temat swojej działalności na stronie internetowej⁶⁷, w mediach lokalnych, na portalach społecznościowych, w mediach o zasięgu ponadpowiatowym oraz w prasie lokalnej i przy okazji spotkań z mieszkańcami organizowanych przez Organizatora społeczności lokalnej działającego w CUS⁶⁸. Ponadto wśród mieszkańców rozprowadzane były ulotki i plakaty dotyczące programów osłonowych realizowanych przez CUS. Ulotki dostępne były też

⁶³ Zgodnie z wytycznymi zawartymi w ustawie z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2095 ze zm.) oraz rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. poz. 2285).

⁶⁴ Zarządzenie Nr 6/2020 Kierownika MGOPS z 23 marca 2020 r. w sprawie wykonywania pracy przez pracowników Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźienicach poza miejscem ich stałego wykonywania (praca zdalna).

⁶⁵ W poniedziałki w godzinach od 7:30 do 16:30, od wtorku do czwartku w godzinach 7:30 do 15:30, w piątki w godzinach od 7:30 do 14:30.

⁶⁶ Polecenia Wojewody Mazowieckiego z dnia 11 i 24 marca oraz 10 kwietnia 2020 r., decyzje Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 maja i 23 października 2020 r.

⁶⁷ www.cuskozienice.pl.

⁶⁸ Np. Kronika Koźienicka, „Koźienice24”, Radio PLUS Radom, „OKO Koźienice”.

w Urzędzie Miejskim w Koźlenicach, w CUS oraz na zebraniach z sołtysami i przewodniczącymi osiedli.

(akta kontroli tom 1 str. 180-181, 267-294, 454-457)

1.8. W okresie objętym kontrolą zadania w zakresie wsparcia osób i rodzin przeżywających trudności wykonywało 18 pracowników socjalnych, trzech asystentów rodziny, dwóch koordynatorów indywidualnych planów usług społecznych, dwóch streetworkerów, psycholog, prawnik, doradca zawodowy, dietetyk, specjalista z zakresu usług coachingu społeczno-zawodowego. Ponadto w CUS zatrudniono⁶⁹ kierownika ośrodków wsparcia Senior+ i Senior+ II⁷⁰ oraz koordynatora zarządzającego świetlicami środowiskowymi⁷¹. Świetlice środowiskowe oraz ośrodki wsparcia podlegały bezpośrednio Dyrektorowi CUS, który sprawował nadzór nad działalnością tych placówek.

W latach 2019-2021 (według stanu na koniec roku) jeden pracownik socjalny przypadał średnio na odpowiednio: 1648, 1626 i 1608 mieszkańców gminy, co było zgodne z wymaganiami określonymi w art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej.

Minimalne wymogi kwalifikacyjne dla stanowisk pracy w CUS zostały uregulowane Zarządzeniem Dyrektora CUS w Koźlenicach⁷².

W wyniku badania dokumentacji pracowniczej pięciu pracowników⁷³ stwierdzono, że posiadali oni stosowne kwalifikacje, w tym określone w ustawie o pomocy społecznej⁷⁴, ustawie o wspieraniu rodziny⁷⁵, ustawie o zawodzie psychologa⁷⁶, ustawie o radcach prawnych⁷⁷.

Dyrektor wyjaśniła, że w okresie pandemii COVID-19 nie zwiększono zatrudnienia specjalistów, gdyż wszystkie osoby oraz rodziny potrzebujące pomocy otrzymały wsparcie.

(akta kontroli tom 1 str. 53, 94-99, 480, tom 2 str. 2-80, 395, 399, 412, tom 3 str. 160)

1.9. W ramach organizowania pomocy społecznej, wsparcia rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, a także udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą, CUS współpracował z organizacjami społecznymi i pozarządowymi w tym m.in. z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Koźlenicach w zakresie konsultacji psychologicznych oraz opiniowania małoletnich sprawiających problemy wychowawcze i dzieci mających trudności edukacyjne, kuratorami rodzinnymi i społecznymi, Bankiem Żywności w zakresie pozyskiwania paczek żywnościowych⁷⁸, placówkami edukacyjnymi w zakresie zasięgania opinii nauczycieli, wychowawców i dyrektorów o dzieciach, Poradnią psychologiczną dla dzieci i młodzieży w Szpitalu

⁶⁹ Na podstawie umowy o pracę.

⁷⁰ Kierownik ośrodków wsparcia posiadał wykształcenie wyższe (licencjat) na kierunku administracja oraz specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej.

⁷¹ Koordynator posiadał wykształcenie wyższe (licencjat) na kierunku pedagogika (zakres pedagogika resocjalizacyjna) oraz wyższe magisterskie na kierunku pedagogika specjalna (zakres pedagogika resocjalizacyjna).

⁷² Zarządzenie nr 54/2021 Dyrektora CUS w Koźlenicach z dnia 15 grudnia 2021 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Wynagradzania Pracowników w Centrum Usług Społecznych w Koźlenicach (wcześniejsze zarządzenia nr 4/2018; 14/2018; 11/2020; 4/2021). Minimalne kwalifikacje ustalano zgodnie z wymogami m. in. ustawy o pomocy społecznej, ustawy o wspieraniu rodziny.

⁷³ Dyrektor, asystent rodziny, prawnik, psycholog, starszy pracownik socjalny.

⁷⁴ Art. 116 (pracownik socjalny), art. 122 ust. 1 w związku z art. 111a ust. 3 (dyrektor) ustawy o pomocy społecznej.

⁷⁵ Art. 12 (asystent rodziny) ustawy o wspieraniu rodziny.

⁷⁶ Art. 7 i art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (Dz. U. z 2019 r. poz. 1026) (psycholog).

⁷⁷ Art. 23 i art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1166) (radca prawny).

⁷⁸ Np. w 2019 r. z pomocy żywnościowej z Radomskiego Banku Żywności skorzystały 354 rodziny.

Powiatowym w Kozienicach w zakresie diagnozy, terapii psychologicznej i psychoterapii rodzinnej.

Dyrektor wyjaśniła, że w ramach współpracy nie wystąpiły żadne trudności.

(akta kontroli tom 2 str. 82-85)

1.10. W okresie objętym kontrolą w CUS realizowano osiem programów osłonowych oraz jeden projekt socjalny:

- Program „Wspieraj seniora”, którego celem było zapewnienie usługi wsparcia osobom starszym i samotnym powyżej 70 roku życia, które w obowiązującym stanie epidemii zdecydowały się na pozostanie w domu (program opisano szczegółowo w pkt 2.13 niniejszego wystąpienia);
- Program wieloletni „Senior+” na lata 2015-2020 Edycja 2020 Moduł II „Zapewnienie funkcjonowania Dziennego Domu/Klubu „Senior+”⁷⁹, którego celem było zwiększenie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym seniorów poprzez rozbudowę infrastruktury ośrodków wsparcia w środowisku lokalnym oraz zwiększenie liczby miejsc w placówkach „Senior+”. W ramach Programu utworzono dwa dzienne domy Senior+ (jeden w 2020 r. oraz jeden w 2021 r.) i zapewniono 35 miejsc. Na realizację Programu otrzymano w 2020 r. 258 128,00 zł⁸⁰, w 2021 r. 275 140,00 zł⁸¹. Wydatki ogółem wyniosły 244 392,15 zł⁸² w 2020 r. i 275 140,00 zł⁸³ w 2021 r.;
- Program „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych”, prowadzony w 2019 r., którego celem była realizacja usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych. Na realizację usług otrzymano 37 242,00 zł⁸⁴, wydatkowano ogółem 34 432,00 zł⁸⁵;
- Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” adresowany do osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, którego celem było wprowadzenie usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej jako formy ogólnodostępnego wsparcia dla uczestników programu. Programem objęto w 2020 r. 12 osób, w 2021 r. 15 osób, a w 2022 r. 17 osób. Na realizację programu otrzymano z Funduszu Solidarnościowego w 2020 r. 130 248,00 zł (wykorzystano 123 940,80 zł), w 2021 r. 457 929,00 zł (wykorzystano 443 488,64 zł). W 2022 r. na realizację programu przeznaczono 462 8366,00 zł;
- Program „Opieka wytchnieniowa”, którego celem było wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad domownikiem z niepełnosprawnością⁸⁶. Programem w 2020 r. objęto 16 osób, w 2021 r. – 25 osób, w 2022 r. – 32 osoby. Na realizację programu otrzymano z Funduszu Solidarnościowego w 2019 r. 93 082,00 zł, w 2020 r. 145 440,00 zł, w 2021 r. 206 524,80 zł, natomiast wydatkowano odpowiednio: 104 496,39 zł (w tym 20 923,30 zł ze środków własnych), 198 177,84 zł (w tym 52 737,84 zł ze środków własnych) i 206 524,00 zł⁸⁷;

⁷⁹ Kontynuowany jako Program wieloletni „Senior+” na lata 2021-2025 Edycja 2021 Moduł II „Zapewnienie funkcjonowania Dziennego Domu/Klubu „Senior+”

⁸⁰ W tym 72 000,00 zł ze środków Wojewody Mazowieckiego i 186 128,00 zł ze środków własnych.

⁸¹ W tym 85 440,00 zł ze środków Wojewody Mazowieckiego i 189 700,00 zł ze środków własnych.

⁸² W tym 67 820,00 zł ze środków Wojewody Mazowieckiego i 176 572,15 zł ze środków własnych.

⁸³ W tym 85 440,00 zł ze środków Wojewody Mazowieckiego i 189 700,00 zł ze środków własnych.

⁸⁴ W tym 18 621,00 zł ze środków Funduszu Solidarnościowego i 18 621,00 zł ze środków własnych.

⁸⁵ W tym 17 216,00 zł ze środków Funduszu Solidarnościowego i 17 216,00 zł ze środków własnych.

⁸⁶ Program skierowany do członków rodzin lub opiekunów, którzy sprawują bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności, dorosłymi osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz orzeczeniami równoważnymi.

⁸⁷ Od 2021 r., zgodnie z zapisami działu V pkt 19 programu, usługa może być dofinansowana w 100% ze środków Funduszu Solidarnościowego.

- Program „Usługa teleopieki dla mieszkańców Gminy Kozenice”, którego celem było zapewnienie usługi wsparcia na rzecz seniorów w wieku 65 lat i więcej przez świadczenie usług wynikających z rozeznaczonych potrzeb na terenie gminy, wpisujących się we wskazane w programie obszary, oraz poprawa poczucia bezpieczeństwa i możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych przez dostęp do tzw. „opieki na odległość”. Usługa świadczona była od stycznia 2020 r. dla 30 osób. Na realizację usługi otrzymano w 2020 r. 8374,59 zł ze środków Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej. Wydatkowano łącznie 27 082,80 zł (w tym 18 784,63 zł ze środków własnych). W 2021 r. poniesione wydatki wyniosły 7675,20 zł (ze środków własnych);
- Program „Posiłek w szkole i w domu na lata 2019-2023”, którego celem było zapewnienie posiłku dzieciom, uczniom i młodzieży oraz objęcie pomocą osób dorosłych, zwłaszcza osób starszych, chorych lub niepełnosprawnych i samotnych. Programem w 2019 r. objęto 418 osób, w 2020 r. – 375 osób, w 2021 r. – 304 osoby. Na realizację programu otrzymano od Wojewody Mazowieckiego środki w wysokości: w 2019 r. – 160 000,00 zł, w 2020 r. – 168 000,00 zł, w 2021 r. – 156 000,00 zł. Wydatki wyniosły odpowiednio: 261 530,08 zł (w tym ze środków własnych 109 796,03 zł), 222 812,73 zł (w tym ze środków własnych 79 133,51 zł) i 250 813,32 zł (w tym ze środków własnych 100 325,33 zł);
- Program „Kozienicka Złota Rączka”, którego celem było świadczenie pomocy w drobnych naprawach technicznych w miejscu zamieszkania seniorów w wieku 65 lat i więcej. Realizację Programu rozpoczęto 1 lipca 2020 r., na realizację wydatkowano ze środków własnych 5 705,85 zł w 2020 r. oraz 6 663,23 zł w 2021 r.;
- Projekt socjalny „Wakacyjne inicjatywy”, realizowany w okresie od 13 lipca do 14 sierpnia 2021 r., skierowany do dzieci i młodzieży w wieku od 7 do 15 lat. Głównym celem projektu było zapewnienie atrakcyjnego i społecznie akceptowanego sposobu spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież z terenu Gminy Kozenice. W projekcie wzięło udział 38 dzieci.

(akta kontroli tom 2 str. 86-94, 96-99)

Ponadto w 2020 r. Gmina Kozenice przystąpiła do realizacji projektu pn. „Centrum Usług Społecznych w Gminie Kozenice miejscem integracji i koordynacji usług społecznych dla mieszkańców”⁸⁸. Celem projektu, realizowanego od 1 października 2020 r. do 30 września 2023 r., jest zwiększenie dostępu do zintegrowanych usług społecznych odpowiadających na potrzeby społeczności lokalnej oraz integracja i koordynacja usług udostępnianych na obszarze gminy poprzez utworzenie CUS⁸⁹. Na ten cel Gmina Kozenice pozyskała środki w łącznej wysokości 3 110 906,30 zł, w tym 2 621 871,82 zł w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 oraz 489 034,48 zł z dotacji celowej.

Dyrektor wyjaśniła, że dzięki wprowadzeniu zmian odczuwalna będzie poprawa jakości życia osób niesamodzielnych i ich rodzin czy zwiększenie możliwości wspomagania rodziny i wzmocnienie jej stabilności życiowej i jakości życia.

(akta kontroli tom 2 str. 96-99, 317-320)

⁸⁸ <https://cuskozenice.pl/home/projekt-dofinansowany-z-funduszy-europejskich>. Projekt opisano w pkt 1.4. wystąpienia.

⁸⁹ W ramach projektu usługi podzielone zostały na cztery pakiety: Pakiet „Akademia Rodziny”, Pakiet „Aktywizacji Zawodowej”, Pakiet „Usług Zdrowotnych” i Pakiet „Centrum Wsparcia Opiekuna Faktycznego”.

1.11. Zgodnie z Regulaminem organizacyjnym GZI z 31 grudnia 2020 r.⁹⁰ zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego było integrowanie i koordynowanie działań przedstawicieli różnych podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności: zbieranie, badanie i analizowanie danych stanowiących źródło informacji, podejmowanie działań interwencyjnych i pomocowych wobec osób/rodzin dotkniętych przemocą, monitoring i ewaluacja podejmowanych przez grupy robocze działań wobec osób/rodzin dotkniętych przemocą, prowadzenie dokumentacji i działań podejmowanych wobec rodzin, nadzór nad realizacją Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2020-2022.

W okresie pandemii COVID-19 zapewniono realizację zadań przez Zespół Interdyscyplinarny przy uwzględnieniu ograniczeń wynikających z ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego i stanu epidemii COVID-19, przy czym w okresie objętym kontrolą nie opracowano i nie wdrożono odrębnego dokumentu strategicznego w zakresie pracy Zespołu. Stosowano się do „Instrukcji dotyczącej sposobów organizacji Zespołów Interdyscyplinarnych i Grup Roboczych oraz realizacji procedury Niebieskie Karty oraz dla pracowników socjalnych do pracy z rodzinami, które przejawiają problemy opiekuńczo-wychowawcze w związku z epidemią wirusa SARS-CoV-2” z 29 marca 2020 r. i 14 stycznia 2021 r. przekazanej CUS przez Wojewodę Mazowieckiego.

Posiedzenia GZI organizowano stacjonarnie lub w formie zdalnej, za pomocą dostępnych środków komunikacji. W 2020 r. zorganizowano 5 spotkań (w tym 3 w formie zdalnej), w 2021 r. – 4 spotkania (w formie stacjonarnej), w 2022 r. (do 30 czerwca) – 3 spotkania (w formie stacjonarnej)⁹¹. W posiedzeniach GZI, które odbywały się od lutego 2020 r. do kwietnia 2022 r. brało udział od 7 do 12 osób (na 13 powołanych członków GZI), natomiast w posiedzeniu w lipcu 2022 r. – 9 osób (spośród 15 powołanych członków GZI).

W okresie pandemii COVID-19 członkowie grup roboczych uczestniczyli w spotkaniach stacjonarnych w siedzibie CUS lub wykorzystywali komunikację zdalną. Działania grup roboczych były dokumentowane w protokołach spotkań oraz w formie notatek służbowych dołączanych do indywidualnych Niebieskich Kart–A (NK-A) i kart pracy socjalnej.

W okresie od marca 2019 r. do 30 czerwca 2022 r. częstotliwość spotkań grup roboczych była zmienna, co wiązało się m.in. z utrzymującą się pandemią COVID-19, liczbą wszczętych procedur i charakterem sytuacji występujących w rodzinach.

W 2019 r. powołano 68 grup roboczych (odbyły się 133 spotkania), w 2020 r. – 78 (284 spotkania), w 2021 r. – 49 (233 spotkania), a w 2022 r. (do 30 czerwca) – 25 grup roboczych (90 spotkań).

W latach 2019-2022 (do 30 czerwca) GZI objął pomocą odpowiednio 176, 221, 121 i 78 osób, w tym procedurą Niebieskie Karty 66, 78, 49 i 25 osób.

(akta kontroli tom 1 str. 98-99, 260-264, tom 2 str. 101-162)

1.12. CUS z tytułu realizacji zadań ustawowych wydatkowało w 2019 r. 36 498 807,06 zł (98,8% zaplanowanej kwoty), w 2020 r. 44 627 105,98 zł (97,7%), w 2021 r. 44 139 490,90 zł (95,0%), w 2022 r. (do 30 czerwca) 21 914 931,63 zł (67,7%).

⁹⁰ Wprowadzonym zarządzeniem Nr 187/2020 Burmistrza Gminy Koziencice.

⁹¹ W okresie od stycznia 2019 r. do lutego 2020 r. pracę Zespołu Interdyscyplinarnego zapewniał Ośrodek Profilaktyki i Uzależnień w Koziencicach. CUS nie dysponuje danymi z tego okresu dotyczącymi np. ilości spotkań GZI.

Z tytułu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych⁹² wydatkowano: w 2019 r. 115 893,41 zł (0,3% wydatków ogółem), w 2020 r. 139 500,52 zł (0,3%), w 2021 r. 172 700,00 zł (0,4%), a w 2022 r. (do 30 czerwca) 86 552,06 zł (0,4% wydatków ogółem).

Wydatki związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie⁹³ wyniosły w 2020 r.⁹⁴ 249 953,96 zł (0,6% wydatków ogółem), w 2021 r. 290 181,59 zł (0,7%), a w 2022 r. (do 30 czerwca) 160 652,97 zł (0,7% wydatków ogółem).

Na świadczenie wychowawcze i świadczenia rodzinne⁹⁵ wydatkowano w 2019 r. 30 207 587,61 zł (82,8% wydatków ogółem), w 2020 r. 37 498 293,88 zł (84,0%), w 2021 r. 36 119 291,35 zł (81,8%). W 2022 r. (do 30 czerwca) wydatki na świadczenia rodzinne wyniosły 15 675 387,48 zł (71,5%)⁹⁶. W latach 2019-2022 CUS nie ponosiło wydatków na zapewnienie interwencji kryzysowych.

Dyrektor wyjaśniła, że w latach objętych kontrolą środki finansowe przeznaczone na realizację zadań przez MGOPS, a potem przez powstałe w wyniku przekształcenia CUS, były wystarczające do zapewnienia wsparcia potrzebującym i realizację wszystkich zaplanowanych zadań.

Wydatki CUS w związku z pandemią COVID-19 wyniosły: w 2020 r. 95 736,85 zł⁹⁷, w 2021 r. 30 404,55 zł⁹⁸, a w 2022 r. (do 30 czerwca) 4000,00 zł⁹⁹.

(akta kontroli tom 2 str. 164-195)

1.13. W okresie objętym kontrolą do CUS wpłynęła jedna skarga i jeden wniosek (w 2019 r.) dotyczące działalności w zakresie wsparcia osób i rodzin przeżywających trudności. Skarga po upływie 14 dni od jej wniesienia została wycofana, natomiast wniosek rozpatrzono w terminie 5 dni, informując wnioskodawcę o sposobie jego rozpatrzenia. Przedmiotem wniosku było zapewnienie mieszkania dla osoby¹⁰⁰ przebywającej w rodzinie zastępczej, która utraciła opiekuna i pozostała bez opieki i prawa do mieszkania. Potrzeby mieszkaniowe tej osoby zostały zaspokojone 8 lipca 2019 r. z zasobów mieszkaniowych Gminy Kozienice.

Dyrektor wyjaśniła, że wniosek dotyczył wsparcia i udzielenia pomocy osobie niepełnosprawnej pozbawionej domu oraz opieki osoby sprawującej nad nią pieczę.

Z informacji¹⁰¹ przekazanej w toku kontroli przez Burmistrza Gminy Kozienice wynika, że w latach 2019-2022 (do 30 czerwca) do Urzędu Miejskiego w Kozienicach i Rady Miejskiej w Kozienicach nie wpłynęły skargi i wnioski związane z działaniami CUS (dawniej MGOPS) dotyczące obszaru pomocy osobom i rodzinom przeżywającym trudności, w tym dotyczące sytuacji zaistniałych w okresie pandemii COVID-19.

(akta kontroli tom 2 str. 196-221)

⁹² Rozdział 85504.

⁹³ Rozdział 85184.

⁹⁴ Wydatki związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie planowane są w budżecie CUS od 2020 r. Przed 2020 r. wydatki na ten cel planowane były w ramach budżetu Ośrodka Profilaktyki Uzaleźnień.

⁹⁵ Rozdział 85501 i 85502.

⁹⁶ Wydatki związane ze świadczeniem wychowawczym od 2022 r. realizowane są przez ZUS.

⁹⁷ W tym: na: środki czystości do dezynfekcji, rękawiczki, dozowniki do dezynfekcji – 31 289,65 zł, pojemniki na żywność, reklamówki – 6 813,90 zł, paczki żywnościowe dla seniorów – 2 128,79 zł, paczki żywnościowe dla podopiecznych (w tym przebywających na kwarantannie) – 17 684,02 zł, dodatkowe opłaty pocztowe – 20 403,50 zł, posiłek w szkole i w domu – 16 396,09 zł, program do pracy zdalnej – 1 020,90 zł.

⁹⁸ W tym na: środki czystości do dezynfekcji, rękawiczki, dozowniki do dezynfekcji – 15 956,87 zł, pojemniki na żywność, reklamówki – 2 157,78 zł, paczki żywnościowe dla podopiecznych (w tym przebywających na kwarantannie) – 289,90 zł, dodatkowe opłaty pocztowe – 12 000,00 zł.

⁹⁹ Dodatkowe opłaty pocztowe – 4 000,00 zł.

¹⁰⁰ Posiadającej orzeczenie o niepełnosprawności.

¹⁰¹ Informację pozyskano w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

1.14. W CUS nie prowadzono kontroli (zewnętrznych, wewnętrznych) dotyczących wywiązywania się w okresie pandemii CIVID-19 z zadań objętych niniejszą kontrolą.

(akta kontroli tom 2 str. 196, 223)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności CUS w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W Ocenach zasobów pomocy społecznej za lata 2019, 2020 i 2021 przedstawionych Przewodniczącemu Rady Miejskiej w Kozienicach przez Dyrektora CUS (Oceny za lata 2020 i 2021) i Dyrektora MGOPS (Ocena za 2019 r.), nie zawarto wniosków i rekomendacji (pkt 10 formularza Oceny pozostał niewypełniony).

Zgodnie z art. 16a ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, gmina przygotowuje ocenę zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Według art. 16a ust. 4 ww. ustawy ocena wraz z rekomendacjami jest podstawą do planowania budżetu na rok następny. Stosownie do postanowień art. 17 ust. 1 pkt 2 powołanej ustawy, sporządzanie oceny w zakresie pomocy społecznej należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Zgodnie ze Statutem¹⁰² do zadań CUS należą m.in. zadania wykonywane dotychczas przez MGOPS, w tym realizacja zadań własnych i zleconych gminie wynikających z ustawy o pomocy społecznej.

Dyrektor wyjaśniła, że ocena zasobów pomocy społecznej sporządzana jest przy pomocy oprogramowania pn. Centralna Aplikacja Statystyczna¹⁰³ gdzie część danych wprowadzana jest automatycznie. W pkt 10 Oceny nie sformułowano wniosków i rekomendacji, ponieważ komórka ta była wcześniej „automatycznie” wypełniona tekstem i pracownik sporządzający Ocenę nie zauważył, że należy ją uzupełnić. Ponadto, Ocena jest składana razem ze sprawozdaniem z działalności. Są to dokumenty „tożsame”, zawierające zbieżne informacje. Dyrektor zawarł wnioski i rekomendacje w sprawozdaniu z działalności i zostały one przedstawione Radzie Miejskiej.

(akta kontroli tom 1 str. 296-301, 360-429, 431-433)

NIK zauważa jednak, że zgodnie z art. 16a ust. 4 ustawy o pomocy społecznej, w ocenie zasobów pomocy społecznej powinny zostać zawarte rekomendacje, które wraz z oceną są podstawą do planowania budżetu gminy na rok następny.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie organizację wykonywania przez CUS zadań związanych z udzielaniem pomocy osobom i rodzinom przeżywającym trudności w okresie pandemii COVID-19 oraz zapewnienie dostępności różnych form pomocy. W kontrolowanym okresie w dokumentach strategicznych ujęto zagadnienia dotyczące osób i rodzin przeżywających trudności, rozpoznano potrzeby i problemy rodzin oraz realizowano projekty socjalne i programy osłonowe. Wdrożono uregulowania wewnętrzne pozwalające na właściwe funkcjonowanie CUS w warunkach pandemii COVID-19. Specjaliści udzielający pomocy posiadali wymagane kwalifikacje. Stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła niezamieszczenia wniosków i rekomendacji w Ocenach zasobów pomocy społecznej sporządzonych za lata 2019, 2020 i 2021. Nie miała ona jednak wpływu na działania realizowane przez CUS.

¹⁰² Nadanym uchwałą Nr XXVIII/321/2020 Rady Miejskiej w Kozienicach z 3 grudnia 2020 r.

¹⁰³ Aplikacja obsługuje m.in. sprawozdawczość podobszaru Pomoc Społeczna (PS) oraz Wspieranie Rodziny i System Pieczy Zastępczej (WRiSPZ), świadczeń rodzinnych (SR), funduszu alimentacyjnego (FA), opieki nad dzieckiem do lat 3 (OP-3). Gromadzi wybrane dane z Systemów dziedzinowych wspierających realizację zadań własnych i zleconych jednostek administracji rządowej i samorządowej.

OBSZAR**2. Pomoc realizowana na rzecz osób i rodzin przeżywających trudności w okresie pandemii COVID-19 oraz jej efekty**

Opis stanu faktycznego

2.1. W latach 2019-2022 (I poł.) liczba osób korzystających z pomocy CUS wyniosła odpowiednio: 1376, 1266, 1168, 1173. Z pomocy i wsparcia w zakresie poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego, rodzinnego/socjalnego) skorzystało odpowiednio: 710, 605, 543 i 641 osób¹⁰⁴, z usług opiekuńczych 43, 45, 49, 37 osób, z ośrodków wsparcia dziennego (Senior+) łącznie 0, 25, 28, 33 osoby, ze świetlic środowiskowych łącznie 63, 69, 84, 75 osób, ze wsparcia asystenta rodziny 126, 110, 117, 86 osób, ze wsparcia asystenta osobistej osoby niepełnosprawnej 0, 12, 15, 17 osób, z opieki wytchnieniowej 16, 25, 28, 33 osoby, z przyznanych posiłków¹⁰⁵ 418, 375, 304 i 251 osób, z zasiłku celowego w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu” 143, 151, 168, 148 osób, z pomocy w formie pracy socjalnej 311, 294, 245, 213 rodzin, z wdrożenia procedury Niebieskie Karty 4, 2, 0, 2 osoby, ze sprawienia pogrzebu 3, 5, 10, 0 osób, z odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej 64, 57, 59, 50 osób, ze skierowania do schronisk 5, 9, 6, 6 osób bezdomnych.

Ze świetlicy podwórkowej skorzystało 9 osób w 2021 r. i 13 osób w I poł. 2022 r., z Klubu Seniora 7 osób w I poł. 2022 r., z telefonu interwencyjnego 72 osoby w 2020 r., 28 osób w 2021 r. i 3 osoby w I poł. 2022 r., ze Środowiskowego Domu Samopomocy 30 osób w I poł. 2022 r., z Programu „Wspieraj Seniora” 29 osób w 2020 r., 109 osób w 2021 r. i 83 osoby w I poł. 2022 r., z projektu socjalnego „Wakacyjne inicjatywy” 38 osób w 2021 r., z teleopieki po 30 i z warsztatów terapii zajęciowej po 40 osób w kolejnych latach okresu 2019-2022 (I poł.).

Ponadto, latach 2019-2022 (I poł.) z pomocy w formie zasiłków stałych skorzystało odpowiednio: 149, 136, 115, 117 osób, zasiłków okresowych 194, 187, 155 i 221 osób, z zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego dwie osoby w 2021 r. i 8 osób w I poł. 2022 r., a z zasiłków celowych specjalnych 172, 150, 114 i 60 osób.

W CUS nie udzielano pomocy w ramach interwencji kryzysowej, a także w postaci schronienia doraźnego (kilka godzin) i tymczasowego (do 3 miesięcy).

Głównymi przyczynami korzystania z pomocy i wsparcia w latach 2019-2022 (I poł.) przez osoby i rodziny przeżywające trudności były: ciężka choroba (odpowiednio: 360, 303, 284 i 202 osoby), ubóstwo (707, 584, 509 i 477), bezrobocie (574, 487, 509 i 270) i alkoholizm (128, 116, 73 i 39).

(akta kontroli tom 1 str. 90-93, 98-99)

Z informacji przekazanych NIK¹⁰⁶ wynika, że w związku z pandemią COVID-19 w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Kozienicach nie wystąpiły trudności w realizacji zadań związanych z udzielaniem pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz nie odnotowano zwiększenia zgłaszanych nowych potrzeb i problemów dotyczących dzieci i młodzieży. Od 20 marca 2020 r. do 16 maja 2022 r. udzielono pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formie terapii indywidualnej lub terapii rodzin dla 440 osób. Pomocy i wsparcia udzielono w formie stacjonarnej i zdalnej. Zgłaszane problemy nie różniły się istotnie od tych zgłaszanych przed pandemią COVID-19.

¹⁰⁴ W tym z psychologicznego 0, 0, 11, 34 osoby, prawnego 0, 0, 12, 35, socjalnego 710, 605, 520 i 572 osoby.

¹⁰⁵ W jadłodajni oraz w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu”.

¹⁰⁶ Informacje przekazane w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną oraz pięć wybranych szkół z terenu Gminy Kozienice.

I Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Czarnieckiego w Kozienicach zdiagnozowało spadek motywacji¹⁰⁷ do nauki wśród uczniów. Z pomocy psychologiczno-pedagogicznej, przynajmniej jednorazowej, skorzystali wszyscy uczniowie (270 osób). Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 1 z Oddziałami Interdyscyplinarnymi w Kozienicach dostrzegła trudności uczniów związane z nadmiernym korzystaniem z Internetu, pogorszeniem relacji z rówieśnikami, a także wystąpienie przemęczenia, rozdrażnienia, znużenia, złego samopoczucia, mniejszej motywacji do nauki, małej aktywności ruchowej, złych nawyków żywieniowych. Publiczna Szkoła Podstawowa nr 2 w Kozienicach oraz Publiczna Szkoła Podstawowa nr 3 w Kozienicach wskazały na trudności emocjonalne¹⁰⁸ uczniów, pojawienie się stanów depresyjnych, trudności organizacji¹⁰⁹ nauki zdalnej. Pomocą psychologiczno-pedagogiczną objęto wszystkich uczniów¹¹⁰ (w szkole nr 2 pomocy udzielono 120 uczniom, w szkole nr 3 pomocy udzielono 600 uczniom/rodzicom). W Publicznej Szkole Podstawowej nr 4 w Kozienicach wśród uczniów wystąpiły trudności w kontaktach interpersonalnych (z rodzicami, opiekunami prawnymi), trudności związane z nadmiernym korzystaniem z Internetu, agresją, stanami depresyjnymi. Udzielono pomocy 76 uczniom.

W ramach pracy zdalnej I Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Czarnieckiego w Kozienicach, Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 z Oddziałami Interdyscyplinarnymi w Kozienicach, Publiczna Szkoła Podstawowa nr 2, nr 3 i nr 4 w Kozienicach udzielały na bieżąco uczniom i ich rodzicom wsparcia, zgodnie ze zgłaszanymi problemami. Nauczyciele pełnili dyżury w formie zdalnej poprzez platformę TEAMS oraz dostępne komunikatory internetowe. Udzielali pomocy także w formie stacjonarnej na terenie szkoły lub Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Kozienicach. Na terenie szkół zorganizowano zajęcia, konsultacje i porady z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz rodziców. Udostępniono uczniom i ich rodzicom, w formie online, materiały informacyjno-edukacyjno-profilaktyczne, szkolenia, warsztaty wskazujące sposoby radzenia sobie czy rozwiązywania pojawiających się problemów. W uzasadnionych przypadkach zapewniono terapię indywidualną.

Liczba dzieci, którym pedagog i psycholog udzielili pomocy w związku z szeroko rozumianymi trudnościami wywołanymi pandemią w ocenie trzech jednostek¹¹¹ uległa zwiększeniu w stosunku do okresu przed pandemią, z pozostałych dwóch jednostek¹¹² nie przekazano danych.

(akta kontroli tom 2 str. 470-505)

2.2. W okresie objętym kontrolą w CUS nie wystąpiły przypadki świadczenia pomocy w ramach interwencji kryzysowej polegającej na wsparciu osób, rodzin będących w stanie kryzysu¹¹³.

Dyrektor wyjaśniła, że w zakres działań interwencji kryzysowej wchodzi świadczenie osobom i rodzinom specjalistycznych usług, zwłaszcza psychologicznych, które są dostępne całą dobę i mają na celu zapobieganie powstawaniu czy pogłębianiu się sytuacji kryzysowych. Gmina Kozienice na swoim terenie nie posiada dostępu do

¹⁰⁷ Poprzez odczuwanie negatywnych emocji, stresu, zniechęcenie, niezadowolenie z nauczania zdalnego.

¹⁰⁸ Wynikające z pogorszenia nastroju związanego z izolacją, brakiem kontaktu z rówieśnikiem, osamotnienie, spadek nastroju, stres.

¹⁰⁹ Brak odpowiednich warunków mieszkaniowych, odpowiedniej ilości laptopów.

¹¹⁰ Uczniów, którzy przejawiali zachowania depresyjne, w porozumieniu z rodzicami, skierowano na konsultację psychologiczną do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.

¹¹¹ I Liceum Ogólnokształcące w Kozienicach, Publiczna Szkoła Podstawowa nr 3; w Publicznej Szkole Podstawowej nr 4 odnotowano 30% wzrost zapotrzebowania na pomoc.

¹¹² Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 1, Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 2.

¹¹³ W sprawozdaniach MRPIPS-03 za 2019 r. i 2020 r. (dział 2B) i sprawozdaniu MRiPS-03 za 2021 r. (dział 1B) nie wykazano przypadków interwencji kryzysowej.

całodobowych usług i nie ma możliwości zaopiekowania się osobami w kryzysie w takim zakresie. Pracownicy socjalni w swojej pracy starają się wesprzeć klienta w dążeniu do samodzielności, nie są specjalistami w dziedzinie psychologii i nie mogą interweniować głęboko w sferę emocjonalną klienta. Od 2022 r. CUS udostępnia usługę psychologa, jednak nie posiada on przeszkolenia w zakresie prowadzenia interwencji kryzysowej. Wszystkie działania z osobami i rodzinami wykonywane przez pracowników socjalnych należałoby sklasyfikować jako działania w zakresie interwencji socjalnej, z uwagi na brak wystarczających kompetencji psychologicznych. Ponadto brak jest szczegółowych rozwiązań prawnych i standardów interwencji kryzysowych, co może powodować zarówno błędy w interpretacji pojęcia interwencji kryzysowej, jak i to, że każda jednostka reguluje te kwestie w inny sposób w zależności od zasobów finansowych czy dostępu do specjalistów, a to w rezultacie skutkuje niską dostępnością pomocy w ramach interwencji kryzysowej.

(akta kontroli tom 1 str. 106-165, 431-433)

2.3. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiła potrzeba udzielenia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie pomocy w uzyskaniu mieszkania, o której mowa w art. 3 ust. 1 pkt 6 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy. Dyrektor wyjaśniła, że w 2021 r. udzielono pomocy matce z dzieckiem, z innych przyczyn niż przemoc, w formie umieszczenia w Domu Samotnej Matki (szczegóły w pkt. 2.9 niniejszego wystąpienia).

(akta kontroli tom 3 str. 1-10)

2.4. W okresie objętym kontrolą do CUS wpłynęły 1222 wnioski w sprawach dotyczących objęcia dziecka pomocą w zakresie dożywiania¹¹⁴. Wszystkie wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie. Od żadnej decyzji nie wniesiono odwołania.

W wyniku badania sześciu¹¹⁵ spraw ustalono, że każda z decyzji została wydana na wniosek rodzica. W związku z nauką zdalną i brakiem możliwości korzystania dziecka z posiłku w stołówce szkolnej, w każdym przypadku zmieniono formę przyznanej pomocy na świadczenie pieniężne¹¹⁶. Wydanie decyzji było każdorazowo poprzedzone przeprowadzeniem wywiadu środowiskowego, zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego¹¹⁷ oraz art. 107 ustawy o pomocy społecznej. Każda rodzina, której przyznano pomoc w zakresie dożywiania dzieci, spełniała kryteria dochodowe¹¹⁸. Decyzje wydano terminowo (zgodnie z art. 35 § 3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego¹¹⁹), tj. w terminie od 2 do 9 dni. Zawierały one wymagane elementy, określone przepisami Kpa (art. 107 § 1 i § 3), a także pouczenie o przysługującym trybie odwoławczym (art. 127 § 1 Kpa) oraz o konieczności niezwłocznego poinformowania CUS o każdej zmianie w sytuacji osobistej, dochodowej i majątkowej (art. 109 ustawy o pomocy społecznej). W pięciu badanych przypadkach pomoc zorganizowano w formie zapewnienia posiłku w stołówce szkolnej. W jednym badanym przypadku pomocy udzielono w formie świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności. Dwie

¹¹⁴ 364 wnioski w 2019 r., 332 w 2020 r., 313 w 2021 r. i 213 w I połowie 2022 r.

¹¹⁵ Po dwie decyzje pozytywne z 2019, 2020, 2021 r. Nie było decyzji odmawiających objęcia dziecka pomocą w zakresie dożywiania.

¹¹⁶ Np. decyzja nr MGOPS.5113.102a.175.21 z dnia 25 stycznia 2021 r.

¹¹⁷ Dz. U. poz. 893, dalej: rozporządzenie w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego. Rozporządzenie to uchylono z dniem 15 listopada 2021 r. rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 sierpnia 2016 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U z 2017 r. poz. 1788).

¹¹⁸ Od 1 października 2018 r. do 31 grudnia 2021 r. kryterium dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej wynosiło 701 zł, a dla osoby w rodzinie – 528 zł. Od 1 stycznia 2022 r. kryterium dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej wynosiło 776 zł, a dla osoby w rodzinie – 600 zł.

¹¹⁹ Dz. U z 2022 r. poz. 2000, dalej: Kpa.

decyzje¹²⁰ z sześciu badanych obejmowały dzieci w wieku przedszkolnym, które otrzymały pomoc w formie zapewnienia posiłku w stołówce szkolnej. Realizacja posiłków w stołówkach szkolnych była prowadzona na podstawie wydanej decyzji administracyjnej (koordynator przekazywał listę dzieci do pedagoga szkolnego lub rodzic osobiście informował szkołę o przyznanym posiłku). Świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub żywności przekazywano na rachunek bankowy rodzica. W dwóch objętych badaniem przypadkach decyzjami objęto również dzieci nieuczęszczające do placówek oświatowych¹²¹.

Dyrektor wyjaśniła, że nie było przypadków odmowy udzielenia pomocy rodzinie w zakresie dożywiania dzieci. W związku z nauką zdalną w szkole w czasie trwania pandemii COVID-19 dzieci do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej oraz uczniowie do czasu ukończenia szkoły podstawowej lub ponadgimnazjalnej otrzymywali świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności (zasilek celowy). Przedmiotową pomoc realizowano i monitorowano przy współpracy pracowników socjalnych i pedagogów szkolnych.

(akta kontroli tom 3 str. 1-34)

2.5. Trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w poszczególnych latach objętych kontrolą przeżywało łącznie 98 rodzin¹²², którym przydzielono asystenta rodziny.

W wyniku badania dokumentacji czterech rodzin¹²³ ustalono, że CUS powzięło informację o problemach rodziny w wyniku działań własnych, w ramach pracy socjalnej, odpowiednio 10 grudnia 2018 r., 27 lipca 2020 r., 18 sierpnia 2021 r. i 1 października 2021 r. Na etapie poprzedzającym przydzielenie asystenta rodziny każdorazowo przeprowadzono wywiady środowiskowe oraz analizy sytuacji rodziny, z których każdorazowo wynikała konieczność przydzielenia asystenta rodziny, Dyrektor CUS na podstawie wniosku przydzielał asystenta rodziny, zgodnie z art. 11 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny. Asystenta rodziny przydzielono dla wszystkich czterech rodzin objętych badaniem, odpowiednio 24, 31, 6 i 4 dnia od daty powzięcia informacji o potrzebie przydzielenia asystenta rodziny. W każdej z czterech badanych spraw prowadzono pracę z rodziną w formach dostępnych w Gminie Kozienice, ukierunkowanych na prawidłowe funkcjonowanie rodziny, tj. m. in. poradnictwo socjalne, prawne i psychologiczne; konsultacje; terapię; usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne; zajęcia w grupach wsparcia¹²⁴. Katalog form wsparcia był adekwatny do zdiagnozowanych problemów i form pracy wskazanych w dokumentacji rodziny.

Pierwsze formy wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej w analizowanych czterech sprawach zapewniono odpowiednio 24, 49, 6 i 19 dnia od dnia powzięcia przez CUS informacji o zaistniałej potrzebie. W sprawie dotyczącej zapewnienia pierwszej formy wsparcia po upływie 49 dni od dnia powzięcia informacji¹²⁵, w dniu 27 lipca 2020 r. przeprowadzono wywiad środowiskowy i wystąpiono z wnioskiem o powołanie asystenta rodziny. Asystenta powołano w 27 sierpnia 2020 r., tj. w terminie miesiąca od daty powzięcia informacji. Rodzina wyraziła zgodę na współpracę z asystentem rodziny 8 września 2020 r., a pierwszej formy wsparcia udzielono 15 września 2020 r.

¹²⁰ Decyzja nr MGOPS.5113.1119.248.19 z 4 marca 2019 r. oraz nr CUS.5113.102a.175.21 z 25 stycznia 2021 r.

¹²¹ Przyznano im świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności.

¹²² 27 rodzin w 2019 r., 25 w 2020 r., 25 w 2021 r. i 21 w I połowie 2022 r.

¹²³ W okresie objętym kontrolą nie było rodzin, których dziecko umieszczono czasowo poza rodziną.

¹²⁴ Na cztery badane sprawy, z pomocy socjalnej skorzystały wszystkie badane rodziny, z pomocy psychologa dwie rodziny, prawnika jedna rodzina.

¹²⁵ 27 lipca 2020 r.

Katalog form pomocy był dostosowywany do potrzeb i występujących w rodzinie problemów. Spośród czterech analizowanych spraw, pierwsza z nich (wszczęta 10 grudnia 2018 r.) została zakończona 31 maja 2022 r., po upływie 41 miesięcy, w wyniku uzyskania prawidłowego funkcjonowania rodziny. Pozostałe trzy sprawy były w toku.

(akta kontroli tom 3 str. 1-2, 35-136)

Dyrektor wyjaśniła, że rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych zostały objęte wsparciem asystenta rodziny, jeśli wyraziły na to zgodę lub zostało wydane postanowienie sądu opiekuńczego zobowiązujące do współpracy z asystentem rodziny. Wszystkie rodziny potrzebujące wsparcia w tej formie otrzymały pomoc. Na okoliczność upływu czasu powyżej jednego miesiąca pomiędzy datą powzięcia informacji o potrzebie powołania asystenta rodziny a udzieleniem pomocy, Dyrektor wyjaśniła, że ustawa o wspieraniu rodziny nie określa terminowości i nie narzuca sposobu dokumentowania działań asystenta rodziny. W sytuacjach pilnych asystent rodziny był kierowany niezwłocznie.

(akta kontroli tom 3 str. 1-2, 35-36)

2.6. W okresie objętym kontrolą w czterech placówkach wsparcia dziennego (świetlicach środowiskowych) z pomocy skorzystało łącznie 291 dzieci¹²⁶.

Świetlice środowiskowe były publiczną placówką opiekuńczą wsparcia dziennego z programem profilaktycznym (profilaktyka uzależnień, przemocy rówieśniczej, zdrowego trybu życia, radzenia sobie z agresją), czynną przez cały rok, w dni powszednie od poniedziałku do piątku, 25 godzin tygodniowo. Czas ich funkcjonowania dostosowany był do potrzeb dzieci¹²⁷ i ich rodziców (opiekunów). Placówki organizowały dzieciom czas wolny nieodpłatnie i dobrowolnie, zgodnie z rozpoznaniem i planem działań, poprzez organizowanie i prowadzenie zajęć wychowawczych, sportowych, plastycznych, muzycznych, wycieczek, spotkań, imprez okolicznościowych. Świetlice prowadziły m.in. dziennik zajęć z tematyką zajęć, roczny plan działań, kartę zgłoszenia dziecka, listę obecności dzieci w świetlicy. Pierwszeństwo przyjęcia dzieci do świetlic miały zapewnione dzieci, których dotyczyły wnioski pracowników socjalnych CUS, Policji, kuratorów, pedagogów, następnie rodziców (opiekunów).

Na etapie przyjęcia dziecka do placówki nie przeprowadzano diagnozy jego potrzeb związanych z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz rozwojowymi.

Dyrektor wyjaśniła, że dzieci uczęszczające do świetlic obserwowano podczas pobytu i identyfikowano niewłaściwe zachowania, które korygowano podczas codziennej współpracy z dzieckiem i utrwalania właściwych zachowań. Indywidualne rozmowy z rodzicami dzieci pozwalały na uzyskanie informacji o dziecku, budowanie wzajemnego zaufania, włączenie rodzica w pomoc i współpracę na rzecz dziecka. Rodzice byli m. in. na bieżąco informowani o zachowaniu dziecka w placówce, ewentualnych problemach, organizowanych wycieczkach, na udział w których podpisywali zgodę. Zachęcano rodziców do korzystania z oferty warsztatów (pomocnych w procesie wychowania i podnoszących kompetencje rodzicielskie) organizowanych przez CUS, czy skorzystania z porady psychologa działającego w CUS. Po kilkuletnim uczęszczaniu dziecka do placówki następowały pozytywne zmiany w zachowaniu dziecka, poprawa w nauce, lepsze funkcjonowanie w grupie rówieśniczej i w społeczeństwie oraz w respektowaniu obowiązujących norm społecznych.

¹²⁶ 63 dzieci w 2019 r., 69 w 2020 r., 84 w 2021 r. i 75 w I połowie 2022 r.

¹²⁷ Dzieci w wieku od 6 do 14 lat, także w wieku innym dla sytuacji życiowej szczególnie trudnej.

Dyrektor wyjaśniła, że dzieci uczęszczające do świetlic brały udział w aktywnościach organizowanych przez wychowawców, typu zajęcia sportowe (w sali gimnastycznej szkoły lub na świeżym powietrzu), zajęcia plastyczne, wycieczki, spacer, warsztaty, wspólne zabawy i gry. Korzystały również z zajęć oferowanych przez różnego rodzaju instytucje (np. biblioteki) oraz z oferty firm zewnętrznych (np. organizujących warsztaty tematyczne). Organizowano czas wolny poprzez organizację imprez okolicznościowych (np. Dzień Dziecka).

W wyniku badania szczegółowego dokumentacji pięciu rodzin, których dzieci najdłużej uczestniczyły w zajęciach prowadzonych przez placówki wsparcia dziennego stwierdzono, że zakres działań realizowanych na rzecz dziecka był zgodny z dokumentacją CUS, tj. Statutem, Regulaminem organizacyjnym, a także z Regulaminem Świetlicy Środowiskowej¹²⁸.

(akta kontroli tom 3 str. 1-4, 137-208)

2.7. W okresie objętym kontrolą w CUS nie udzielano wsparcia w formie rodziny wspierającej. Dyrektor wyjaśniła, że nie było potrzeby udzielenia takiego wsparcia.

(akta kontroli tom 3 str. 2)

2.8. CUS w latach 2019–2022 (I połowa) nie wydało żadnej decyzji przyznającej lub odmawiającej przyznania prawa do korzystania ze wsparcia w mieszkaniu chronionym¹²⁹.

(akta kontroli tom 1 str. 176, tom 3 str. 2)

2.9. W okresie objętym kontrolą wpłynął jeden wniosek o udzielenie pomocy samotnej matce z dzieckiem w formie umieszczenia w Domu Samotnej Matki. Decyzją¹³⁰ z 1 października 2021 r. Starosta Powiatu Kozienickiego przyznał samotnej matce z dzieckiem świadczenie niepieniężne w formie skierowania do Domu Samotnej Matki Caritas Diecezji Warszawsko-Praskiej.

W wyniku badania ww. sprawy ustalono, że w dniu 27 września 2021 r. pracownik socjalny CUS przeprowadził rodzinny wywiad środowiskowy uzupełniony oświadczeniami i zaświadczeniami lekarskimi wnioskodawcy. Przed wydaniem decyzji CUS skompletował wymagane dokumenty w terminie 14 dni i przekazał je do Starosty Powiatu Kozienickiego, zgodnie z § 4 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 8 marca 2005 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży¹³¹.

(akta kontroli tom 3 str. 1-4, 209-238)

2.10. Na terenie Gminy Kozienice, w strukturze CUS funkcjonowały dwa Dienne Domy Senior+. W 2020 roku powstał Dzienny Dom Senior+¹³², w 2021 r. powstał Dzienny Dom Senior+ II¹³³. W poszczególnych latach 2020-2022 (I poł.) wydano łącznie 143 decyzje kierujące do Dziennego Domu Senior+ i Senior+II (41, 39, 63

¹²⁸ Regulamin wprowadzony Zarządzeniem Nr 1.2/2020 Kierownika Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozienicach z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Świetlicy Środowiskowej.

¹²⁹ Szczegóły opisano w pkt 1.1 wystąpienia.

¹³⁰ Decyzja Nr CPR.560.1.2.2021 na okres trzech miesięcy (od 6 października 2021 do 5 stycznia 2022 r.). Przedmiotowa pomoc była kontynuowana decyzją Nr CPR.560.1.2.21.2022 z dnia 5 stycznia 2022 r.

¹³¹ Dz. U. Nr 43, poz. 418. Rozporządzenie to zostało zastąpione przez rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 17 stycznia 2022 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (Dz. U. poz. 150).

¹³² Uchwała nr XIV/146/2019 Rady Miejskiej w Kozienicach z dnia 30 października 2019 r. w sprawie utworzenia jednostki organizacyjnej gminy Kozienice „Kozienicki Dzienny Dom Senior+” włączenia go do Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozienicach oraz zmiany Statutu Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozienicach. Dalej: Dzienny Dom Senior+.

¹³³ Uchwała nr XLI/476/2021 Rady Miejskiej w Kozienicach z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie utworzenia jednostki organizacyjnej gminy Kozienice „Kozienicki Dzienny Dom Senior+ II”, włączenia go do Centrum Usług Społecznych w Kozienicach oraz zmiany Statutu Centrum Usług Społecznych w Kozienicach i zmiany siedziby Centrum Usług Społecznych. Dalej: Dzienny Dom Senior+ II.

decyzje) oraz w 2020 r. trzy decyzje odmowne ze względu na brak miejsc. Nie było przypadków zaskarżania decyzji. Osoby umieszczane były w Domach po wydaniu decyzji przyznającej pomoc. Zasady i zakres funkcjonowania Domów określono odpowiednio Regulaminem Organizacyjnym Kozienskiego Dziennego Domu Senior+¹³⁴ oraz Regulaminem Organizacyjnym Kozienskiego Dziennego Domu Senior+II¹³⁵, których uregulowania były analogiczne i wskazywały m. in., że celem głównym jest zapewnienie wsparcia seniorom nieaktywnym zawodowo w wieku powyżej 60 roku życia poprzez umożliwienie korzystania z usług aktywizacji społecznej w tym prozdrowotnej, integracji i włączenia społecznego do społeczności lokalnej.

Dyrektor wyjaśniła, że nie wystąpiły przypadki rezygnacji osób ze skierowania po ustaleniu opłaty za pobyt w Dziennych Domach Senior+, zazwyczaj powodami rezygnacji były względy zdrowotne lub osobiste.

(akta kontroli tom 2 str. 389-461, tom 3 str. 1-4)

Badanie próby pięciu decyzji (czterech¹³⁶ przyznających pomoc i jednej odmownej¹³⁷) wykazało, że wnioski w sprawie przyznania pomocy (wsparcia) w formie dziennego domu pomocy były kompletne, wnioskodawcy spełniali warunki do skorzystania z tego wsparcia, a występujące w badanych sprawach okoliczności (np. wiek, stan zdrowia) uzasadniały przyznanie wnioskowanej pomocy. Wydanie decyzji poprzedzało zgromadzenie dokumentacji w postaci kwestionariusza zgłoszeniowego, informacji o stanie zdrowia (orzeczenia o niepełnosprawności w przypadku jego posiadania) oraz oświadczenia o zapoznaniu się z regulaminem organizacyjnym, a także przeprowadzenie wywiadu środowiskowego, zgodnie z § 2 rozporządzenia w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz art. 107 ustawy o pomocy społecznej. Decyzje wydawano terminowo (zgodnie z art. 35 § 3 Kpa), tj. w terminie jednego miesiąca (od 9 do 27 dni), zawierały one wymagane elementy określone przepisami Kpa (art. 107 § 1 i 3), a także pouczenie o przysługującym trybie odwoławczym (art. 127 § 1 Kpa) oraz o konieczności niezwłocznego poinformowania CUS o każdej zmianie w sytuacji osobistej, dochodowej i majątkowej, która wiąże się z podstawą do przyznania świadczeń lub ponoszenia odpłatności (art. 109 ustawy o pomocy społecznej).

W przypadku jednej analizowanej decyzji odmawiającej przyznania pomocy stwierdzono, iż osoba ubiegająca się o pobyt w Dziennym Domu Senior+ spełniała warunki co do przyznania tej formy pomocy. Z uwagi na brak wolnych miejsc, decyzją z dnia 14 lipca 2020 r. odmówiono jednak udzielenia tej pomocy.

(akta kontroli tom 2 str. 389-461)

2.11. Rada Miejska w Koziensicach ustaliła szczegółowe zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w dziennym domu pomocy (art. 97 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej). Pobyt w Dziennym Domu Senior+ oraz w Dziennym Domu Senior+ II do dnia 14 czerwca 2021 r. był nieodpłatny¹³⁸. Od 15 czerwca 2021 r. odpłatność

¹³⁴ Zarządzenie Nr 1.1/2020 Kierownika Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koziensicach z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Kozienskiego Dziennego Domu Senior+.

¹³⁵ Zarządzenie Nr 15/2021 Dyrektora Centrum Usług Społecznych w Koziensicach z dnia 4 stycznia 2021 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Kozienskiego Dziennego Domu Senior+ II.

¹³⁶ Decyzje z dnia: 10 grudnia 2019 r., 16 grudnia 2019 r., 27 stycznia 2020 r., 28 września 2021 r., dotyczące Dziennego Domu Senior+.

¹³⁷ Z dnia 14 lipca 2020 r.

¹³⁸ Uchwała Nr XV/176/2019 Rady Miejskiej w Koziensicach z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie ustalenia zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w Kozienskim Dziennym Domu Senior+; Uchwała Nr XXXV/409/2021 Rady Miejskiej w Koziensicach z dnia 31 maja 2021 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr XV/176/2019 Rady Miejskiej w Koziensicach z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie ustalenia zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w Kozienskim Dziennym Domu Senior+.

uzależniona była od dochodu korzystającego z pomocy i wynosiła¹³⁹ od 0 do 10% dobowego kosztu¹⁴⁰ utrzymania na osobę. Brak odpłatności za pobyt w dziennym domu pomocy w okresie do dnia 14 czerwca 2021 r. był niezgodny z art. 97 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym opłatę za pobyt w ośrodkach wsparcia ustala podmiot kierujący w uzgodnieniu z osobą kierowaną, uwzględniając przyznany zakres usług.

Dyrektor wyjaśniła, że projekt uchwały Rady Miejskiej w Kozienicach w sprawie ustalenia zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w Kozienickim Dziennym Domu Senior+ w wersji, która została przyjęta przez Radę 28 listopada 2019 r., przygotowano w Urzędzie Miejskim w Kozienicach.

(akta kontroli tom 2 str. 462-469)

Badanie próby czterech decyzji pozytywnych wykazało, że w trzech przypadkach pobyt był nieodpłatny na podstawie uchwały Nr XV/176/2019 Rady Miejskiej w Kozienicach z dnia 28 listopada 2019 r. W jednym badanym przypadku prawidłowo wyliczono dochód przypadający na jedną osobę i prawidłowo ustalano wysokość opłat za pobyt w Dziennym Domu Senior+. W badanej próbie nie stwierdzono żadnych zmian decyzji ustalających wysokość odpłatności.

(akta kontroli tom 2 str. 389-461)

2.12. W latach 2019-2022 (I poł.) na terenie Gminy Kozenice procedurę Niebieskie Karty (NK) wszczęto wobec łącznie 218 osób (odpowiednio 66, 78, 49 i 25 osób), w tym przez pracowników socjalnych CUS w ośmiu przypadkach (4, 2, 0, 2), z czego w 2022 r. jeden przypadek dotyczył osoby niepełnoletniej (sprawa w toku). Zakończono 211 procedur (odpowiednio 79, 51, 62 i 19), w tym z ośmiu wszczętych przez CUS zakończono sześć. Przesłanką zakończenia procedury NK było ustanie przemocy w rodzinie wraz z uzasadnionym przypuszczeniem o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie (w sześciu przypadkach) i po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy (w sześciu przypadkach).

(akta kontroli tom 1 str. 98-99, tom 3 str. 1-4, 240-241)

Spośród trzech spraw objętych badaniem, w tym jednej dotyczącej osoby niepełnoletniej, jedna osoba, wobec której wszczęto procedurę posiadała wcześniej Niebieską Kartę, a jedna osoba posiadała przydzielonego asystenta rodziny. We wszystkich trzech analizowanych sprawach pracownik socjalny CUS wszczął procedurę przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A”. W dwóch z trzech analizowanych spraw wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” nastąpiło w miejscu zamieszkania osób doznających przemocy, w warunkach gwarantujących swobodę wypowiedzi i poszanowanie godności osób, z zapewnieniem bezpieczeństwa i bez udziału osób podejrzanych o stosowanie przemocy, zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury Niebieskie Karty oraz wzorów formularzy Niebieska Karta¹⁴¹, tj. w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. Wypełnienie formularza w przypadku osoby niepełnoletniej odbyło się bez

¹³⁹ Uchwała Nr XXX/360/2020 Rady Miejskiej w Kozienicach z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie ustalenia zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w Kozienickim Dziennym Domu Senior+II; Uchwała Nr XXXV/410/2021 Rady Miejskiej w Kozienicach z dnia 31 maja 2021 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr XXX/360/2020 Rady Miejskiej w Kozienicach z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie ustalenia zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w Kozienickim Dziennym Domu Senior+II.

¹⁴⁰ Zarządzenie nr 27/2021 Dyrektora CUS w Kozienicach z dnia 22 czerwca 2021 r. w sprawie ustalenia średniego miesięcznego kosztu utrzymania w Kozienickim Dziennym Domu Senior+. Zarządzenie nr 28/2021 Dyrektora CUS w Kozienicach z dnia 22 czerwca 2021 r. w sprawie ustalenia średniego miesięcznego kosztu utrzymania w Kozienickim Dziennym Domu Senior+II.

¹⁴¹ Dz. U. Nr 209, poz. 1245, dalej: rozporządzenie NK.

udziału dziecka¹⁴², na podstawie informacji udzielonych przez wychowawcę, zgodnie z § 5 ust. 1 rozporządzenia NK. Pracownik socjalny CUS we wszystkich trzech badanych sprawach podjął wszystkie niezbędne działania w ramach procedury Niebieskie Karty, zgodnie z § 11 rozporządzenia NK w szczególności: zdiagnozował sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie; udzielił jej kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy; w przypadku dziecka zorganizował niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej; prowadził rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz poinformował te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Formularze Niebieskich Kart przekazano do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego w terminie 7 dni od dnia wszczęcia procedury, zgodnie § 7 ww. rozporządzenia. Jedna z trzech analizowanych spraw została zakończona z uwagi na ustąpienie przyczyn konfliktów, a pozostałe dwie były w toku, prowadzono w ich ramach pracę socjalną.

(akta kontroli tom 3 str. 242-248)

2.13. Celem objętego badaniem programu osłonowego pn. „Wspieraj Seniora”¹⁴³, realizowanego przez CUS w latach 2020-2022, było zapewnienie usługi wsparcia seniorów w wieku 70 lat i więcej, w szczególnych przypadkach osoby poniżej 70 roku życia, którzy w obowiązującym stanie epidemii Covid-19 zdecydują się na pozostanie w domu i nie są w stanie, np. poprzez wsparcie rodziny, zabezpieczyć sobie artykułów podstawowej potrzeby. Usługa ta nie przysługiwała osobie, która korzystała z usług opiekuńczych, bądź specjalistycznych usług opiekuńczych. Zakresem rzeczowym było dostarczenie zakupów obejmujących artykuły podstawowej potrzeby, w tym artykuły spożywcze, środki higieny osobistej. Zakładanym efektem była ochrona seniorów przed zakażeniem COVID-19.

W ramach Programu CUS objęło usługą wsparcia w 2020 r.¹⁴⁴ 24 osoby (udzielając 29 świadczeń), w 2021 r. 67 osób (109 świadczeń), w 2022 r. (w okresie styczeń-sierpień) 53 osoby (83 świadczenia) i zrealizowało zakładane cele udzielając pomocy wszystkim zainteresowanym. Na realizację Programu otrzymano: w 2020 r. 75 057,00 zł z budżetu państwa w formie dotacji celowej (wydatkowano ogółem 2177,56 zł¹⁴⁵, w tym 1742,05 zł ze środków dotacji i 435,51 zł ze środków własnych), w 2021 r. 37 529,00 zł z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 (wykorzystano 13 473,02 zł¹⁴⁶), w 2022 r. 27 860,00 zł z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19

¹⁴² Zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektor, procedura wszczęcia NK przez pracownika socjalnego i wypełnienie formularza „Niebieska Karta-A” odbywały się bez bezpośredniego udziału dziecka ze względu na jego wiek i brak możliwości udzielenia informacji wymaganych w formularzu z zapewnieniem poszanowania godności dziecka i jego bezpieczeństwa.

¹⁴³ Program „Wspieraj Seniora” na rok 2020 Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej; Program „Wspieraj Seniora” na rok 2021 Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej; w 2022 r. kontynuowano pomoc pod zmienioną nazwą Program „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2022, który przeznaczony był dla seniorów w wieku 65 lat i więcej, będący również odpowiedzią na potrzeby seniorów w zakresie ochrony przed zakażeniem COVID-19. Dalej: Program.

¹⁴⁴ Program trwał od 20 października do 31 grudnia 2020 r. Gmina otrzymała dotację celową na realizację działań, przy jednoczesnym udziale środków własnych na poziomie co najmniej 20%. Niewykorzystane środki podlegały zwrotowi na zasadach przewidzianych w art. 251 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869 ze zm.).

¹⁴⁵ W tym na: dodatkowe premie, nagrody dla pracowników realizujących te świadczenia 947,56 zł, inne wydatki poniesione na realizację Programu (np. koszty dojazdu, promocja Programu, środki ochrony osobistej, ubezpieczenie) 1230,00 zł.

¹⁴⁶ W tym na: dodatkowe premie, nagrody dla pracowników realizujących te świadczenia 4249,32 zł, zlecenie wykonania usługi organizacjom pozarządowym (plakaty, ulotki, dowóz zakupów i posiłków) 8978,47 zł, inne wydatki poniesione na realizację Programu (np. koszty dojazdu, promocja Programu, środki ochrony osobistej, ubezpieczenie) 245,23 zł.

(wykorzystano w okresie styczeń-sierpień 17 309,27 zł¹⁴⁷). Wydatki poniesiono zgodnie z przeznaczeniem i postanowieniami umowy¹⁴⁸ oraz Programu. Realizację Programu rozliczono w sposób i w terminie określonym umową, terminowo zwrócono niewykorzystane środki (30 grudnia 2020 r. zwrócono 73 314,95 zł, 31 grudnia 2021 r. zwrócono 24 055,98 zł).

(akta kontroli tom 1 str. 458, tom 3 str. 249-428)

Dyrektor wyjaśniła, że Gmina Kozienice w 2020 r. otrzymała kwotę dotacji wynikającą z podziału środków rezerwy celowej dokonanej przez ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego, a następnie Wojewodę Mazowieckiego. Gmina, zgodnie z założeniami Programu, miała zabezpieczyć 20% środków własnych. Umowa pomiędzy Gminą Kozienice a Wojewodą Mazowieckim została podpisana dopiero w grudniu 2020 r., a środki przekazano 16 grudnia 2020 r. W następnych latach zmieniono procedury i przyznawanie tej dotacji odbywało się w oparciu o zapotrzebowania poszczególnych gmin.

(akta kontroli tom 1 str. 458)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację przez CUS zadań z zakresu udzielania pomocy osobom i rodzinom przeżywającym trudności w okresie pandemii COVID-19.

Osobom i rodzinom przeżywającym trudności w okresie pandemii COVID-19 zapewniono prawidłowe wsparcie, w tym dożywianie dzieci i młodzieży z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, pracę z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, kompletowanie i przekazywanie dokumentów dotyczących umieszczenia osób potrzebujących w Domu Samotnej Matki, przyznawanie pobytu w dziennych domach pomocy, realizowanie zadań w ramach procedury Niebieskie Karty, realizowanie programu osłonowego pn. „Wspieraj Seniora” i „Korpus Wsparcia Seniorów” zgodnie z postanowieniami umowy.

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o zamieszczanie wniosków i rekomendacji w ocenie zasobów pomocy społecznej.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie

¹⁴⁷ W tym na: dodatkowe premie, nagrody dla pracowników realizujących te świadczenia 13 347,94 zł, inne wydatki poniesione na realizację Programu (np. koszty dojazdu, promocja Programu, środki ochrony osobistej, ubezpieczenie) 3961,33 zł.

¹⁴⁸ Umowa nr WPS-I.946.9.55.2020 zawarta pomiędzy Wojewodą Mazowieckim a Gminą Kozienice. Przedmiotem umowy było przekazanie przez Wojewodę środków finansowych na 2020 r. w formie dotacji celowej w wysokości 75 057,00 zł z przeznaczeniem na realizację Programu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 27 października 2022 r.

Kontrolerzy:

Grzegorz Odziemkowski
główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie

Dyrektor

Z up.

Piotr Nowak
główny specjalista kontroli państwowej

p.o. Wicedyrektor